तालिका १३ : प्रभावहरूको पहिचान र अनुमान

क्र.सं.	विषयवस्तु	प्रभाव	तरिका/विधि	प्रभाव बढोत्तरीकरण/न्युनिकरण गर्ने उपायहरू
क. भौतिक वातावरण				
१.	बाढी एवं अन्य जल उत्पन्न प्रकोप	घट्छ	• IEE प्रतिवेदन अनुसार नदीजन्य पदार्थ संकलन उत्खनन् गर्ने	• खोलाको वहावलाई रोक्ने गरी थुप्रिएको ढुङ्गा, बालुवा, गिटीलाई सीफारिस गरिए अनुसार संकलन उत्खनन् गर्ने
२.	खोलाको बहाव	नकारात्मक	• जथाभावी बाट ढुङ्गा बालुवा गिटी निकाल्ने गरेमा • खोलाको मुख्य वहाव क्षेत्रबाट उत्खनन कार्य गरेमा	• IEE ले तोकिएको र सिफारिस गरिएको क्षेत्र/ठाउँबाट मात्र संकलन उत्खनन गर्ने • संकलन तथा उत्खनन कार्यमा एक्साभेटर र ठूला मेसिन आवश्यक्ता भन्दा बढी प्रयोग नगर्ने • खोलाको वहाव क्षेत्र भित्र र किनारी भागबाट संकलन कार्य नगर्ने
४.	सडकमा पर्ने असर	नकारात्मक	• सडक भत्कन सक्ने वा खाल्डाखुल्डी परि बिग्रन सक्ने	• भत्केको वा बिग्रेको सडक मर्मत सुधार गर्ने
५.	पानी तथा सरसफाईमा पर्ने असर	प्रदुषण बढ्छ	• संकलन कार्यमा क्रियासील जनशक्ति तथा ट्रक ट्याक्टरहरूको आवत जावतको कारणले धुलो धुवा उड्ने तथा जथाभावी दिशा पिसाब गर्नाले वातावरण फोहोर हुने	• प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्रमा अस्थायी प्रकृतिको शौचालय निर्माण गरी प्रयोगमा ल्याउने • उत्खनन कार्य खोलाको वहाव क्षेत्र छेउछाउँमा नगर्ने • अति आवश्यक भएमा बाहेक अन्य अवस्थामा खोलामा गाडी धुने लाने जस्ता कार्यहरूमा रोक लगाउने
६.	धुलोपन तथा ध्वनी	बढ्छ	• संकलन उत्खनन तथा ढुवानी कार्यबाट धुलो-धुवा तथा ध्वनी बढ्न गई मानव स्वास्थ्यमा प्रतिकुल प्रभाव पर्न जान्छ	• संकलन उत्खनन् कार्यमा मास्क, पञ्जाको प्रयोग गर्ने • रात्रीको समयमा ढुवानी तथा संकलन कार्य नगर्ने • ट्रक-ट्याक्टरहरूको समय समयमा सर्भिसिङ्ग गर्नुपर्ने, पाटपुर्जाहरूको निरिक्षण गर्नुपर्ने • बढी ध्वनी निकाल्ने ट्रक-ट्याक्टरहरूलाई आवत जावतमा रोक लगाउने
७.	फोहोर मैला एवं खेरजाने सामाग्री	प्रदुषण बढाउँछ	• जथाभावी निर्माण सामाग्री तथा खेरजाने वस्तु थुपार्नाले	• खेरजाने सामग्रीहरूको अनावश्यक संकलन नगर्ने • उत्खनन् कार्यबाट उत्पादन हुने By Product (Wastage) को

नि.

जिल्ला समन्वय अधिकारी

				उचित व्यवस्थापन तथा विसर्जन गर्ने • एक निश्चीत क्षेत्रमा ग्यारेजको व्यवस्था हुनु पर्दछ • बढी र आसपासको क्षेत्रमा अनावश्यक सामाग्रीहरू नथुपार्ने • उत्खनन् भएका खाडलहरुमा छेउछाउँको सामाग्रहिरु (ढुगां, गिट्टी, वालुवा) राखी खाडल पुर्ने • स्थानीय कच्ची/कृषि सडकहरुमा ग्राभेलमा प्रयोग गर्न सकिने तथा हिलो हुने ठाउँहरुमा प्रयोग गर्न सकिने
ख. सामाजिक आर्थिक एवं सांस्कृतिक वातावरण				
१.	आयस्रोत एवं रोजगारीको अवसरहरू	बढ्छ	• बालुवा, ढुङ्गा, गिटी निकाल्ने कार्यबाट स्थानीय बासिन्दाहरूको आयस्रोतमा वृद्धिभई जीवन निर्वाहमा सरलता आउँदछ (विगतका वर्षहरूमा पनि लगभग ६५ जना भन्दा बढीले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा यसबाट रोजगारी पाएका थिए)	• बालुवा, ढुङ्गा वा गिटी संकलन तथा उत्खनन कार्यमा स्थानीय बासिन्दाहरूलाई प्राथमिकता दिने • बालुवा, ढुङ्गा वा गिटी संकलन तथा उत्खनन् कार्य गर्ने मजदुरहरुको ज्यालादरमा महिला र पुरुषको विचमा असमानता हटाई बराबर दिने ।
२.	बाटो/सडक सञ्जालअवस्था र प्रभाव	बढ्छ	• सडक भत्कन सक्ने वा खाल्डाखुल्डी परि बिग्रन सक्ने	• बाटोको प्रयोगकर्ता (ठेकेदार र ट्रक-ट्याक्टर व्यावसायी) हरूले विग्रीएको बाटो मर्मत तथा सुधार गर्नु पर्दछ
३.	स्थानीय तहको आयस्रोत	बढ्छ	• प्रस्तावित क्षेत्रमा सिफारिस गरिएको ठाउँबाट बालुवा ढुङ्गा, गिट्टी निकाल्दा गा.पा.लाई रू. २,४९१,७२७.८३ बराबरको आन्तरिक आयमा वृद्धि हुन जान्छ	• सिफारीस गरिएको ठाउँबाट तोकिएको मात्रा भन्दा बढी परिमाणमा संकलन र उत्खनन नगर्ने • नियमित अनुगमन स्थानीय तह, वडा तथा अनुगमन समितिबाट गर्ने
४.	निर्माण सामाग्रीहरुको उपलब्धता	बढ्छ	• स्थानीय वासिन्दाहरुलाई आवश्यक पर्ने निर्माण सामाग्रीहरुको उपलब्धता हुने	• स्थानीय वासिन्दाहरुलाई आवश्यक पर्ने बालुवा, गिट्टी जस्ता निर्माण सामाग्रीहरु आवश्यक परेमा स्थानीयलाई प्राथमिकता दिई बेच्ने
५.	धार्मिक/सांस्कृतिक एव ऐतिहासिक स्थल	प्रभाव नपर्ने	• प्रस्तावित क्षेत्रको सिफारीस गरिएको ठाउँ वरिपरी कुनैपनि	

नि. जिल्ला समन्वय अधिकारी

			धार्मिक/सांस्कृतिक एव ऐतिहासिक स्थलहरु नभएको	
६.	पेशागत स्वास्थ्य एवं सुरक्षा	विग्रन्छ	• धुलो धुँवा र अवाजले मानव स्वास्थ्यमा प्रतिकुल प्रभाव पर्ने • जथाभाबि दिशापिसाब गर्नाले बातावरण प्रदुसीत हुने • ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन उत्खनन तथा लोडीङ्ग गर्ने क्रममा चोटपटक लाग्ने	• कामदारहरूले पञ्जा, मास्क र हेल्मेटको प्रयोग गर्ने • प्रस्ताब क्षेत्रमा अस्थायी शौचालयको निर्माण गर्ने • प्रस्ताब क्षेत्रमा प्राथमिक उपचारका सामाग्रीहरुको व्यावस्था गर्ने • सडक सुरक्षा र ट्राफिक नियम र चिन्हहरूको प्रयोग गर्ने
७.	जनसंख्या विस्थापन	हुँदैन	• प्रस्ताव कार्यबाट जनसंख्या विस्थापन हुनेगरीको कुनै प्रभाव नपर्ने	
८.	खेतियोग्य जमिनको सुरक्षा/कृषि उत्पादन	बढ्छ	• उत्खनन् कार्यबाट खोला आफ्नो प्राकृतिक वहावको क्षेत्र भएर बहने भएकोले खोला किनारमा भएका खेतहरुको सुरक्षा हुनगई कृषि उत्पादन बढ्न जाने । • सिचाइ कुलाहरूको सुरक्षा हुने ।	
९.	कामदार बिच भै झगडा	हुन्छ	• कामगरेको पैसा लिने दिने सम्बन्धमा • कसले कहाँ, कुन क्षेत्रमा र कति नजिक क्षेत्रबाट संकलन र उत्खनन गर्ने सम्बन्धमा • जाँड रक्सी खाएर	• काम सम्पन्न भैसकेपछि ठेकेदार/ट्रक-ट्याक्टर व्यावसायीहरूले कामदारहरुलाई कवोल रकम उपलब्ध गराउने • कार्य स्थलमा जाँड रक्सी खान नपाइने • कामदारहरूको बोलिचाली र व्यावहारमा सरलता र एक आपसमा सम्मान झल्कीने हुनुपर्ने
१०.	वस्ती विस्तार एवं खोला अतिक्रमण	हुन्छ	• झगझगें क्षेत्र वरपर वस्ती बिस्तार हुने	• व्यवस्थित वस्ती विकास कार्यक्रम सम्वन्घि अवधारणा पत्र (concept paper) तयारपारी सम्वन्धित निकाय (प्रदेश सरकार र केन्द्र सरकार) मा पेश गर्ने । • अव्यवस्थित तथा अतिकमित वस्तीहरुलाई नियन्त्रण गर्ने ।
११.	पैदलयात्रीको सुरक्षा	असर नपर्ने	• संकलन गर्ने स्थान र पैदल यात्रुको	

			बाटो फरक-फरक भएको कारणले पैदलयात्रुहरूको सुरक्षामा खासै नकारात्मक प्रभाव पर्दैन	
१२.	स्थानीय वासिन्दाहरुको स्वास्थ्य सुरक्षा	नकारात्मक	• धुँवा, धुलो र ध्वनीको प्रदुषणबाट स्थानीय वासिन्दाहरुको स्वास्थ्यमा असर पुर्याउने • सडक दुर्घटना बढ्ने	• ढुवानीको क्रममा वस्ती, विद्यालय वा स्वास्थ्य सँस्थाको नजिकमा लामो आवाज र हर्न बजाउन निषेधगर्ने • रात्रीको समयमा संकलन उत्खनन तथा ट्रक-ट्याक्टरहरूको संचालनमा रोक लगाउनु पर्ने • सडक सुरक्षा र ट्राफिक नियम र चिन्हहरूको प्रयोग बढाउने
ग.जैविक वातावरण				
१.	माछा एवं अन्य जलचरमा पर्ने प्रभाव	नकारात्मक	• खोला खहरे भएकोले यसमा कुनै असर नपर्ने	
२.	वन्यजस्तुको आवतजावत बासस्थान	आंशिक असर पर्ने	• ढुंगा, गिटी, बालुवा उत्खनन्, संकलन वा ढुवानी सम्वन्धि कार्यबाट वन्यजस्तुको आवत जावत तथा बासस्थानमा सामान्यतया नकारात्मक प्रभाव नपर्ने • प्रस्तावित उत्खनन् तथा संकलन क्षेत्र छेउछाउ सामुदायिक वनजंगल भएको	
३.	गैह्र कानुनी सिकार	सम्भावना ज्यादै कम भएको	• प्रस्तावित उत्खनन् तथा संकलन क्षेत्र छेउछाउ सार्वजनिक, सामुदायिक वनजंगल भएको	
४.	वन्यजन्तु तथावन पैदावरको गैह्र कानुनी व्यापार	संभावना न्यून	• प्रस्तावित उत्खनन् तथा संकलन क्षेत्र छेउछाउ सार्वजनिक, सामुदायिक वनजंगल भएतापनी खासै असर नगर्ने	
घ. रासायनिक वातावरण				
१.	इन्धन, लुब्रिकेन्टस, अम्ल	हुन्छ	• पुराना तथा समयमा मर्मत नगरेका	• ट्रक-ट्याक्टरहरू राम्रो अवस्थाको हुनु पर्दछ

	तथा अन्य रसायानहरूको चुहावट		ट्रक-ट्याक्टरहरूबाट डिजेल वा अन्य लुब्रिकेन्टस चुवाहट हुने संभावना छ • जथाभावी ट्रक-ट्याक्टरहरू पार्किङ्ग गर्ने, बनाउनाले पनि रसायनको चुहावट हुन जान्छ	• पुराना र मर्मत नगरेका साधनहरूबाट ढुवानी कार्यमा रोक लगाउनु पर्दछ • जथाभावी पार्किङ्ग गर्ने प्रवृत्तिलाई रोक्नु पर्दछ • एक निश्चित ठाउँमा ग्यारेजको व्यवस्था गर्नु पर्दछ
२.	धुलो एवं धुवा उत्सर्जन	हुन्छ	• बाटो कच्ची भएको • ट्रक-ट्याक्टरहरूको बाक्लो ओहरदोहर हुनाले	• साँगुरो र कच्ची बाटोलाई मर्मत सुधार गर्ने • बढी धुँवा उत्सर्जन गर्ने ट्रक-ट्याक्टरहरूको आवजावतमा रोक लगाउने

नि. जिल्ला समन्वय अधिकारी

अध्याय आठ : प्रभाव बढोत्तरीकरण एवं न्युनिकरण गर्ने उपायहरू (Impact Mitigation and Enhancement Measures)

८.१ सकरात्मक प्रभाव बढोत्तरीकरण गर्ने उपायहरू

- खोलाको वहाव रोक्ने गरी थुप्रिएर रहेको अनावश्यक ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको उत्खनन संकलन कार्यबाट खोला आफ्नो प्राकृतिक वहाव क्षेत्र भएर बग्ने गर्दछ, यसबाट खोला वस्ती वा खेती भूमि तर्फ पस्ने र खोला कटान कार्य पनि कम हुन जान्छ।
- उत्खनन् कार्यबाट प्रभावित क्षेत्रका मानिसहरुलाई आवश्यक पर्ने निर्माण सामाग्रीहरु उचित मुल्यमा उपलब्ध हुन जान्छ।
- प्रस्तावित कार्यबाट स्थानीय खेत वस्तीहरुको सुरक्षा हुन्छ।
- स्थानीय सडक आवश्यकतानुसार मर्मत सुधार गर्नाले बाटोको गुणस्तरमा वृद्धि हुन जान्छ। यसबाट मानिस, वस्तु तथा सेवाहरूको आवतजावतमा सरल हुन जान्छ।
- प्रस्ताव कार्यबाट गाउँपालिकाको आफ्नो आन्तरिक आय बढाउँदछ।
- प्रस्ताव कार्यको कार्यान्वयनबाट स्थानीय मानिसहरूले रोजगारका अवसरहरु पाउँदछन्। यसबाट उनीहरूको जीवनस्तरमा सुधार आउँदछ।

यस्ता सकरात्मक प्रभावहरूको बढोत्तरीकरण गर्न निम्न उपायहरू अपनाउनु पर्दछ।

- बाटो सुधार मर्मतको लागि सम्बन्धित ठेकेदार वा व्यवसायीहरूले आवश्यकता अनुसार प्राविधिक, भौतिक तथा आर्थिक सहयोग गर्नुपर्दछ।
- तोकिएको स्थानमा तोकिएको परिमाणमा मात्र ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा संकलन तथा ढुवानी गर्नुपर्दछ।
- संकलन कार्यमा स्थानीय बासिन्दाहरूको रोजगारीलाई विशेष प्राथमिकता दिनु पर्दछ।
- स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धित स्थानीय बासिन्दाहरू, कामदार र ट्रक-ट्याक्टर व्यवसायीहरूलाई अभिमुखिकरण गर्नु पर्दछ।
- कृषिलाई व्यावसायिकरण गर्न स्थानीय मानिसहरूलाई थप तालीम तथा सेवाहरूको व्यावस्था गर्नु पर्दछ।
- खोला, पुल, कुलो, खेत तथा अन्य आसपासको वातावरण संरक्षण सम्बन्धि स्थानीय युवा/बासिन्दाहरूलाई चेतना मुलक कार्यकमहरु दिनु पर्दछ।

गाउँपालिकाले प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनमा सिफारिस गरिएका ठाउँहरूबाट तोकिएको परिमाणमा मात्र ढुङ्गा, गिट्टी बालुवाको संकलन तथा ढुवानी गर्न अनुमति दिनु पर्दछ । यसको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका स्थानहरुमा कहाँबाट निकाल्न मिल्ने र कहाँ बाट नमिल्ने हो त्यसको सिमाङ्कन गर्ने, होर्डिङ बोर्ड राख्ने वा सुचना दिई सम्बन्धित व्यावसायीहरूसँग गाउँपालिकाले सम्झौता गरी कार्यन्वयन गर्नुपर्दछ, भने यस बाहेकका कार्यहरू जस्तै कामदारहरूलाई स्वास्थ्य सुरक्षा सम्बन्धि तालिम दिने, प्राथमिक उपचारका सामाग्रीहरु राख्ने जस्ता कामहरू सम्बन्धित ठेकेदार व्यवासायीहरूले नै गर्नु पर्दछ ।

तालिका १४ मा सकरात्मक प्रभाव बढोत्तरी गर्ने उपायहरूको बारेमा उल्लेख गरिएको छ ।

नि. जिल्ला समन्वय अधिकारी

(निरहरि ...)
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

[illegible]

क्रियाकलापहरु	सकरात्मक प्रभावहरू	सम्बन्धित सकरात्मक असरहरू	प्रभावको प्रकार					प्रभाव बढाउने उपायहरू	उपाय कार्यान्वयन गर्न लाग्ने खर्च (ने.रु.)	जिम्मेवारी
			प्रकृति	आकार	विस्तार	अवधि	कुल योगफल/कति महत्वपूर्ण			
संकलन/उत्खनन	बाढी तथा अन्य जल उत्पन्न प्रकोपहरूको न्युनिकरण	धनजनको कम क्षती	१	२०	१०	५-१०	१	तोकिएको ठाउँबाट सिफारिस गरे अनुसारको परिमाणमा मात्र संकलन तथा उत्खनन गर्ने	१०,०००	गा.पा. ठेकेदार/व्यावसायी
	स्थानीय तहको आन्तरिक आयस्रोतमा वृद्धि	अपुरा तथा संचालित/संचालन गर्न तयारीमा रहेका योजनाहरूको कार्यन्वयनमा सहजता	१	६०	२०	५	१	स्थानीय कृषि र पूर्वाधार तथा स्रोत संरक्षणको क्षेत्रमा लगानी वढाउने	१५,०००	गा.पा.
	रोजगारका अवसरहरूको सृजना	स्थानीय बासिन्दाहरूको जीवनस्तरमा वृद्धि हुन जाने	१	२०	१०-२०	५-१०	१	स्थानीय बासिन्दाहरूलाई प्राथमिकता दिने	०	ठेकेदार/व्यावसायीहरू

नोटः

प्रभावको पुकार प्रकृतिः प्रत्यक्ष (१), अप्रत्यक्ष (२)
आकारः निम्न (१०), मध्यम (२०), उच्च (६०)
विस्तारः उत्खनन/संकलन क्षेत्र (१०), स्थानीय (२०), क्षेत्रीय (६०)
अवधिः लामोसमय (५ वर्ष भन्दा बढी) (२०), मध्यम (१-५ वर्ष) (१०), अल्पकालिन (१ वर्ष भन्दा कम) (५)
महत्वपूर्ण स्तरः बढी (१), मध्यम ठिकै (२), कम (३)

नि.

८.२ प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू

८.२.१ सामाजिक-आर्थिक क्षेत्रमा पर्ने प्रतिकुल प्रभाव न्यूनिकरणका उपायहरू

- स्थानीय बासिन्दाहरू र कामदारहरूलाई सामाजिक एकता, सम्बन्ध, मूल्य र मान्यता बढाई राख्न चेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।
- गा.पा., निर्माण व्यावसायीहरू, वडा र स्थानीय समुदायबीच उत्खनन् कार्य कार्यान्वयन गर्नु पूर्व अन्तरक्रिया वा छलफल गरिने छ । यस्तो अन्तरक्रिया प्रस्ताव कार्यान्वयन, सिफारिस गरिएका ठाउँहरू र निकाल्न मिल्ने परिमाण र स्थानीय बासिन्दा, ठेकेदार वा व्यावसायी तथा गाउँपालिको प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा उनीहरूले खेल्ने भूमिका सँग सम्बन्धित हुनेछ ।
- आचार संहिता तयार पारी सोही अनुसार दण्ड र जरीवानाको व्यवस्था लागु गर्ने, तासजुवा मादक पदार्थ तथा वेश्यावृत्ति जस्ता कार्य गर्ने र गराउनेलाई सामाजिक रूपमा बहिस्कार र कानुनी उपचारका लागि जिल्ला प्रशासन, प्रहरी वा अदालतमा जिम्मा लगाइने छ ।
- स्थानीय युवा क्लव र वासिन्दाहरूले प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा आउन सक्ने प्रतिकुल प्रभावहरूको बारेमा सचेत हुने, उत्खनन् तथा संकलन कार्यको अवलोकन गरिने छ ।
- स्वास्थ्य र सुरक्षाको क्षेत्रमा निम्न उपायहरू अपनाइने छ ।
  - कामदारहरूलाई प्रर्याप्त अभिमूखिकरण गर्ने ।
  - हेल्मेट, पञ्जा, माक्स तथा सांकेतिक कपडा लगाउनु पर्ने ।
  - उत्खनन/संकलन ठाउँको रेखदेख, निरिक्षण गर्ने ।
  - प्राथमिक उपचारका सामाग्रीहरूको तयारी गर्ने ।
  - खुल्ला दिशालाई निरुत्साहित गर्न कार्यस्थलमा अस्थायी शौचालयको व्यवस्था गर्ने ।
  - सडक सुरक्षा र ट्राफिक नियम र चिन्हहरूको प्रयोग बढाउने ।
  - ट्रक-ट्याक्टर ड्राइभर र सहयोगीहरूलाई सहि तरिकाले गाडी संचालन गर्न निर्देशन दिने र भए नभएको वडा तथा स्थानीय सरोकारवालाहरुबाट अनुगमन गर्ने ।
- आर्थिक क्षेत्रमा पर्ने नकारात्मक प्रभावहरूको न्युनिकरण गर्न निम्न उपायहरू अवलम्बन गरिने छ ।
  - स्थानीय कृषकहरूलाई बेमौसमी तरकारी खेती, उन्नतजातका बाखा पालन तथा बजार व्यवस्थापनको लीग प्राविधिक सहयोग तथा तालिमको व्यावस्था गरिने छ ।
  - आसपासको क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी बालुवा संकलन तथा उत्खनन गरेवापत नियम अनुसार तोकिएको रकम स्थानीय क्षेत्रको विकास निर्माणको लागि छुट्याइने छ ।

८.२.२ भौतिक प्रभावलाई न्युनिकरण गर्ने उपायहरू

- प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्ने क्रममा काँहाबाट, कति परिमाणमा, कुन समयमा, कस्ता औजारहरुको माध्यमबाट ढुङ्गा, बालुवा, गिट्टी संकलन तथा उत्खनन गर्ने हो सो को विबरण सहितको होडिङ्ग बोर्ड प्रस्तावित क्षेत्रमा राखिने छ। होडिङ्ग बोर्डको नमुना **अनुसुची २**.मा राखिएको छ।
- पानीको वहाव भएको क्षेत्रबाट संकलन उत्खनन कार्य गर्न रोक लगाइने छ।
- खोला किनाराहरूको संरक्षण र खोला किनारामा भएका खेती योग्य जग्गा, तथा अन्य भौतिक पूर्वाधारहरूको संरक्षणको लागि खोला किनारी भाग बाट संकलन तथा उत्खनन कार्य नगर्ने। यसो गरेमा संभावित बाढी तथा पहिरोको प्रभाव बाट आसपासको क्षेत्र सुरक्षित हुनजान्छ।
- खोला किनाराहरूको संरक्षण र खोला किनारामा भएका कुला, खेती योग्य जग्गा, तथा अन्य भौतिक पूर्वाधारहरूको संरक्षणको लागि खोला किनारी भागमा सहभागितामूलक वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- बाटो विग्रेको, खाल्डाखुल्डी परेको वा नाली विग्रेको ठाउँमा आवश्यकतानुसार मर्मत सुधार गरी बाटोको गुणस्तर कायम राख्नु पर्दछ। साथै सडकको दिगोपनाको लागि गह्रौ ट्रक-ट्रीपरहरूको आवतजावतमा कम गर्नु पर्दछ। बालुवा, ढुङ्गा, गिट्टी ओसार्ने कार्यमा साना ट्रक-ट्रिपर वा ट्याक्टरको प्रयोग गर्नु पर्दछ।
- ट्रक-ट्रिपर-ट्याकटर बाट निस्कने ध्वनी प्रदुषणलाई कमगर्न रात्रीको समयमा संकलन तथा ढुवानी कार्य नगराउने र प्रेसर हर्नको प्रयोगमा रोक लगाइनेछ।

८.२.३ जैविक प्रभावहरूलाई न्यूनिकरण गर्ने उपायहरू

- प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्ने क्रममा के काम गर्नु हुन्छ र के हुँदैन भन्ने बारेमा स्पष्ट रूपमा प्रस्तावपत्र (Bid Documents) मा नै उल्लेख गरिने छ।
- स्थानीय क्षेत्रमा पाइने जीवजन्तु तथा वनस्पतिहरू संरक्षण गर्ने सम्वन्धमा कामदार र स्थानीय मानिसहरूलाई प्रर्याप्त अभिमुखिकरण दिइने छ।
- जलचरहरूको सुरक्षाको लागि पानीको वहाव भएको क्षेत्रमा संकलन तथा उत्खनन गरिने छैन।
- रसायन वा अन्य कुनै किसिमको विष्फोटक पदार्थहरूको प्रयोग गरिने छैन।
- धुलोबाट वनस्पतिहरूको प्राकृतिक वृद्धि तथा मानव स्वास्थ्यमा समेत प्रतिकुल प्रभाव पार्ने भएकोले खासगरी हिउँदको समय बाटोमा विस्तारै गाडी चलाउने सम्भव भएमा पानी छर्कने व्यावस्था गरिने छ।

माथि उल्लेखित प्रतिकुल प्रभावहरू र तिनको प्रकृतिलाई तालिका १५ मा देखाइएको छ।

तालिका १५ : प्रतिकूल (नकरात्मक) प्रभावहरू र न्यूनिकरण गर्ने उपायहरू

क्रियाकलाप हरू	नकरात्मक प्रभावहरू	सम्वन्धित नकरात्मक असरहरू	प्रभावको किसिम/प्रकार					प्रभाव न्यूनिकारणका उपायहरू	प्रभाव न्यूनीकरण खर्च (ने.रु.)	जिम्मेवारी
			प्रकृति	आकार	विस्तार	अवधि	महत्वपूर्णको स्तर			
भौतिक वातावरण										
संकलन तथा उत्खनन	खोला गहिरिने	• स्थानीय सिचाई कुलाहरू सुक्ने • किनारी क्षेत्रमा कटान हुनजाने	१	२०	२०	१०-२०	१	• खोलाको वहाव क्षेत्रमा प्रस्तावीत कार्य नगर्ने • प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्ने कममा, उत्खनन् क्षेत्र, उत्खनन् मात्रा, र अवधि समय, र औजारहरुको विबरण सहितको होडिङ्ग बोर्ड प्रस्तावित क्षेत्रमा राख्ने ।	५,०००	गाउँपालिकाको इन्जिनियर ठेकेदार ब्यावसायीहरु, स्थानीय बासिन्दाहरु
	खोलाको सतह/किनारी क्षयिकरण बढ्न जाने	किनारी भागमा कटान, पहिरो तथा क्षयिकरण बढ्न जान्छ	२	१०	१०	५-१०	२	• सीफारिस गरिएको ठाउँ र परिमाणमा मात्र संकलन गर्ने • संभावित पहिरो तथा क्षयीकरण हुने भागमा तार जाली तथा बालुवाको बोरा तथा तारजाली ढुङ्गाको स्पर बनाउने • खोला किनारी क्षेत्रमा सहभागितामूलक वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन गर्ने	५,०००	गाउँपालिका ठेकेदार ब्यवसायीहरु, स्थानीय बासिन्दाहरु
	खोलाले आफ्नो वहावमा परिवर्तन गर्ने	बाढी कटानको खतरा बढ्न जान्छ	२	२०	१०-२०	५-१०	१	• तोकिएको ठाउँमा मात्र संकलन/उत्खनन् गर्ने • खोला किनारी क्षेत्रमा सहभागितामूलक वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन गर्ने	१०,०००	वडा कार्यालय, स्थानीय बासिन्दाहरु

								• खोला किनारी क्षेत्रमा आवश्यकता अनुसार तारजालीको तटबन्ध वा स्परहरुको व्यावस्था गर्ने • नदीजन्य पदार्थको संकलनका लागि भएको सम्झौताअनुसार (असोज–जेष्ठ) मा मात्र भएको छ वा छैन त्यसको अनुगमन गरी यदि अन्य समयमा पनि निकालिएको छ भने त्यसको कडाइका साथ अनुगमन गर्ने तथा आवश्यक कारबाही समेत गर्ने		
ढुवानी	जमिन अस्थिर तथा कम्पन हुने	पहिरो तथा अन्य सामुहिक स्खलन बढ्न जाने	२	१०	१०	५	३	• सम्भावित अस्थिर क्षेत्रमा तार जाली, ग्याबिन वाल र स्परहरू निर्माण गर्ने • जोखिम युक्त क्षेत्रमा वृक्षारोपण गर्ने • ठुला गह्रौ ट्रकहरुको बदलामा साना ट्रक ट्रिपर तथा टयाक्टरहरुको प्रयोग गर्ने		ठेकेदार / ब्यावसाही, स्थानीय बासिन्दा
	स्थानीय कच्ची सडक प्रस्ताव कार्यन्वयनका ठाउँ सम्मको बाटोमा प्रभाव पर्ने	बाटो विग्रीने, खाल्डाखुल्डी पर्ने वा नाली विग्रने	१	६०	२०	५-१०	१	• सडक विग्रेको, खाल्डाखुल्डी परेको वा नाली विग्रेको ठाउँमा आवश्यकतानुसार मर्मत सुधार गरी बाटोको गुणस्तर कायम राख्ने • सडकको दिगोपनाको लागि गह्रौ ट्रक-ट्रीपरहरूको आवतजावतमा कम गर्ने, • बालुवा, ढुङ्गा, गिट्टी ओसार्ने कार्यमा साना ट्रक-ट्रिपर वा ट्याक्टरको प्रयोग गर्ने		ठेकेदार / ब्यावसाहीरु गाउँपालिका

नि. जिल्ला समन्वय अधिकारी

								• सडक मर्मत तथा सुधार वा कालोपत्रे गर्ने जस्ता कुराहरुमा जि.स.स., सम्बन्धित डिभिजन सडक कार्यालयसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने		
जैविक वातावरण										
संकलन तथा उत्खनन र ढुवानी	जलचर, बोट तथा वनस्पतिहरूको नोक्सान	विभिन्न प्रजातिहरूका जलचर, बोट तथा वनस्पतिहरूको बासस्थानमा परिवर्तन हुने वा नोक्सान हुने	२	१०	१०	५	३	• कामदार, ड्राइभर, सहयोगी तथा स्थानीय बासिन्दाहरूलाई स्रोत संरक्षण सम्बन्धित अभिमुखकिरण गर्ने	२,०००	गाउँपालिका
	जीव जन्तु तथा चराचुरूङ्गीहरूको वासस्थानमा परिवर्तन	हराउने	२	१०	२०	५	३	• सम्झौता पत्रमा वन, वनस्पती तथा जीवजन्तुको विनास नहुने गरी कार्य गर्ने भन्ने स्पष्ट रूपमा लेख्ने • प्रेसर हर्न नबजाउने • ट्राफिक नियम र चिन्हहरूको प्रयोग बढाउने	०	ठेकेदार र गाउँपालिका
	ध्वनी धुलो प्रदुषण	वनस्पतिको वृद्धिदरमा प्रभाव	१	२०	१०-२०	५-१०	२	• गति सीमित गर्ने तथा ट्राफिक संकेतहरू मान्ने • रात्रीको सयमा संकलन तथा ढुवान नगर्ने	०	ठेकेदार
रासायनिक वातावरणमा प्रभाव										
	पानी प्रदुषण	माछा भ्यागुता जस्ता जलचरहरू लोप हुन जाने	१	६०	१०-२०	५	२	• पानी वहाव क्षेत्रमा संकलन नगर्ने • पेट्रोलियम पदार्थहरूको चुहावट हुन नदिने • ट्रक-ट्याक्टरहरूको अवस्था ठीक/राम्रो हुनु पर्ने	०	ठेकेदार व्यावसायीहरू

संकलन ढुवानी	वायु प्रदुषण	कामदार तथा स्थानीय बासिन्दाहरूमा रूघाँखोकी लगायत ENT सम्बन्धी रोगहरू लाग्ने	१	२०	१०-२०	५-१०	२	• काम गर्ने कामदारले मास्क प्रयोग गर्ने • प्राथमिक उपचारका साधनहरू राख्ने	०	गाउँपालिका र ठेकेदार व्यावसायीहरू
	माटो प्रदुषण	पेट्रोलियम पदार्थको चुहावट हुन जाने	२	२०	१०	५	३	• ट्रक-ट्याक्टरहरुको समय समयमा चेक जाँच गरिरहने • ट्रक-ट्याक्टरहरूको पार्किङ्ग गर्ने र मर्मत गर्ने प्रयोजनको लागि एक निश्चित ठाउँ उपलब्ध गराउने	०	ठेकेदार व्यावसायीहरू/ स्थानीय वासिन्दाहरु
	जनस्वास्थ्यमा प्रभाव	फोहोर मैला बढ्न जाने चोटपटक लाग्ने	१	६०	१०	५-१०	१	• प्रस्ताव ठाउँमा अस्थायी शौचालय बनाउने • प्राथमिक उपचारका सामाग्रीहरू राख्ने • स्वास्थ्य शिविरको व्यवस्थापन गर्ने • हेल्मेट, पञ्जा, मास्क जुत्ता जस्ता सुरक्षाका साधनहरूको प्रयोग गर्ने	५,०००	वडा कार्यालय र ठेकेदार व्यावसायीहरू
सामाजिक-आर्थिक वातावरण										
संकलन उत्खनन र ढुवानी	सार्वजनीक स्वास्थ्य/जनस्वास्थ्यमा प्रतिकुल प्रभाव	जथाभावी फोहोर दिशापिसाब हुन जान्छ	१	६०	१०-२०	५	१	• प्रस्ताव क्षेत्रमा अस्थायी शौचालय निर्माण गर्नु पर्ने	२,०००	ठेकेदार र वडा कार्यालय
		कामको सिलसिलामा चोटपटक लाग्न सक्छ	१	६०	१०-२०	५	१	• प्राथमिक उपचारको सामाग्रीहरूको व्यावथा गर्नु पर्दछ	५,०००	ठेकेदार र वडा कार्यालय
		फोहोरपानी र धुलो-धुँवा को कारणले स्थानीय बासिन्दाहरूमा ENT सम्बन्धि रोग लाग्न सक्छ।	१	६०	१०-२०	५	१	• कामदारहरूलाई स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्ने • ठेक्का अवधिभरमा कम्तीमा एक पटक स्वास्थ्य सिविर राख्नु पर्ने	१२,०००	गा.पा./ठेकेदार

नि. जिल्ला समन्वय अधिकारी

	नदि अतिक्रमण	सुकुम्बासीबस्तीको विस्तार हुन जाने	१	२०	२०	५	२	• अवलोकन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने • सुकुम्बासी बसोबास कार्यलाई निरुत्साहित गर्न सुरक्षाको बढी प्रभावकारी बनाउने • स्थानीय बासिन्दा र राजनैतिक पार्टीहरूमा समन्वयन बढाउनुपर्ने • स्थानीय प्रहरी चौकी, स्थानीय बासिन्दा, राजनैतिक पार्टी तथा वडाबिचमा समन्बय बढाउनु पर्ने	१५,०००	गाउँपालिका/ ठेकेदार, राजनैतिक पाटी

नोटः
प्रभावको प्रकार प्रकृतिः प्रत्यक्ष (१), अप्रत्यक्ष (२)
आकारः निम्न (१०), मध्यम (२०), उच्च (६०)
विस्तारः उत्खनन/संकलन क्षेत्र (१०), स्थानीय (२०), क्षेत्रीय (६०)
अवधिः लामोसमय (५ वर्ष भन्दा बढी) (२०), मध्यम (१-५ वर्ष) (१०), अल्पकालिन (१वर्ष भन्दा कम) (५)
महत्वपूर्ण स्तरः बढी (१), मध्यम ठिकै (२), कम (३)

जि.

अध्याय नौं : वातावरणीय व्यावस्थापन योजना (Environmental Management Plan)

९.१ वातावरणीय अनुगमन (Environmental Monitoring)

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु पूर्व, गर्दै गरेको समयमा र सम्पन्न भइसके पछि वातावरणमा के कस्तो प्रभाव परेको छ त्यसको बारेमा अनुगमन कार्य गर्नु जरुरी छ । यसको साथै अनुगमन कार्यबाट नै प्रस्ताव पत्र (Bid Document) मा उल्लेखित शर्त बमोजिम र प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणले सिफारिस गरेको ठाउँमा, सिफारिस गरिएको परिमाणमा ढुङ्गा गिट्टी, बालुवा निकाल्ने कार्य गरेको छ कि छैन, प्रभाव बढोत्तरीकरण वा न्युनिकरणका उपायहरू अवलम्बन गरिएको छ कि छैन भन्ने कुराको जानकारी हुन जान्छ । त्यसैले प्रस्ताव कार्यान्वयनको विभिन्न अवस्थाहरूमा अनुगमन कामलाई तिब्रता दिनुपर्दछ । ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन उत्खनन र ढुवानीको अवस्थामा गरिने अनुगमन कार्यमा फरक-फरक सुचांकहरू हुन्छन् जसलाई तल उल्लेख गरिएको छ ।

संकलन उत्खननको समय

संकलन उत्खननको समयमा अनुगमन गर्दा निम्न सुचांकहरूमा ध्यान दिइने छ :

- IEE प्रतिवेदनले सिफारिस गरेको ठाउँ र परिमाणमा संकलन वा उत्खनन गरेको छ कि छैन
- खोलाको प्राकृतिक वहाव र यसमा परेको प्रभाव
- बाढी, पहिरो तथा क्षयिकरणलाई न्यूनिकरण गर्ने वा जलउत्पन्न प्रकोपबाट भएमा प्रतिकुल प्रभावहरूको न्यूनिकरणका उपायहरू
- वन वनस्पति तथा बन्यजन्तु र चराचुरुङ्गीहरूको वासस्थानमा नोक्सान वा हानी
- सार्वजनिक जमिन, निजी खेत, सिचाई कुलो र बाँध लगायत अन्य समुदायिक पूर्वाधारहरूको अतिक्रमण वा हानी
- नीजि सम्पत्ति घर खेतमा परेको प्रभाव
- खोलाको अवस्था, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको उपलब्धता/अवस्था
- प्रस्ताव कार्यन्वयन क्षेत्रमा बसोबास गर्ने बासिन्दाहरूको र कामदारहरूको स्वास्थ्यमा परेको प्रभाव (जनस्वास्थ्यमा परेको प्रभाव)
- गैह्र कानुनी सिकार, बोट वनस्पति तथा जीवजन्तुहरूको गैह्र कानुनी रूमपा प्रयोग गरेको छ कि छैन ।

ढुवानीको अवस्था

ढुवानीको सयमा वातावरणमा परेको र पर्न सक्ने प्रतिकुल प्रभावहरूको अनुगमन गर्दा निम्न पक्षहरूमा ध्यान पुऱ्याइने छ ।

- पहुँच मार्गको अवस्था
- ट्रक-ट्याक्टर वा अन्य यातायातका साधनहरूको आवतजावतको वारम्बारता र तिनीहरूको किसिमहरू
- प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा संलग्न जनशक्ति, तिनिहरूको क्रियाकलाप र संख्या
- बाटो इजाजत (route permission) र यातायातका साधनहरूको आवतजावत
- प्रदुषणको अवस्था
- धुलो तथा धुवाको अवस्था, धुलो प्रभावित क्षेत्र
- ट्राफिक नियमको पालना

९.२ वातावरणीय व्यवस्थापनका लागि जिम्मेवारी निकायहरू

तालिका १६ : वातावरणीय व्यावस्थापनका लागि जिम्मेवारी निकायहरू, तिनीहरूको जिम्मेवारी तथा अनुगमन गर्ने माध्यम/तरिका

क.सं.	क्रियाकलापहरु	तरिका/प्रकृया	जिम्मेवारी निकायहरू
१.	• प्रस्तावको पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गर्ने जिम्मा • IEE प्रतिवेदनका आधारमा ठेक्का लगाउने, र IEE प्रतिवेदनको आधारमा प्रस्ताव पत्र (Bid Document) सम्झौतापत्र तयार पार्ने • IEE प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिए अनुसारको वातावरणीय अनुगमन कार्यलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने	• खोला र संकलन क्षेत्रको स्थलगत अवलोकन • IEE प्रतिवेदन अध्ययन र पुनरावलोकन • सम्झौता पत्र • स्थानीयहरूसँग छलफल/अन्तरक्रिया र प्रतिवेदन तयार	गाउँपालिका
२.	• TOR को अध्ययन र स्वीकृति प्रदान गर्ने • वातावरणीय अनुगमन • IEE प्रतिवेदन अध्ययन र स्विकृती	• IEE प्रतिवेदन अध्ययन र स्विकृती	जिल्ला समन्वय समति, चितवन
३.	• गा.पा.सँगको समन्वयमा रहेर प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्न सहयोग पुऱ्याउनु पर्ने • वातावरणीय अनुगमन • आवश्यकतानुसार गा.पा.लाई सल्लाह र सुझाव दिने • आवश्यकता अनुसार खोला किनारी क्षेत्रहरुको संरक्षण, तटबन्धन, तार जाली वा स्परको व्यावस्था गर्ने	• स्थलगत अवलोकन • IEE प्रतिवेदनको अध्ययन • प्रतिवेदन तयारी • स्थानीयहरूसँग छलफल/अन्तरक्रिया	जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण डिभिजन कार्यालय
४.	• गा.पा.सँगको समन्वयमा रहेर प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्न सहयोग गर्ने • वातावरणीय अनुगमन	• स्थलगत अवलोकन • IEE प्रतिवेदन अध्ययन	जिल्ला समन्वय समति, चितवन
५.	• वातावरणीय अनुगमन • आवश्यकतानुसार गा.पा.लाई सल्लाह र सुझाव दिने • बाटो विग्रेको, खाल्डाखुल्डी परेको वा नाली विग्रेको ठाउँमा सरोकारहरु सँग समन्वय र सहकार्य गर्दै मर्मत सुधार गरी बाटोको गुणस्तर कायम राख्ने	• IEE प्रतिवेदनको अध्ययन • स्थलगत अवलोकन • छलफल/अन्तरकृया	सडक डिभिजन कार्यालय
६.	• IEE प्रतिवेदनमा उल्लेखित प्रभावहरू र प्रभाव न्युनिकरणका	• IEE प्रतिवेदनको अध्ययन	जिल्ला समन्वय समति,

	• उपायहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि अनुगमन गर्ने • सिफारिस गरिएका ठाउँहरू र आसपास क्षेत्रको वातावरणीय अवलोकन	• स्थलगत अवलोकन • छलफल/अन्तरकृया	चितवन
७.	• IEE प्रतिवेदनमा उल्लेखित प्रभावहरू र प्रभाव न्युनिकरणका उपायहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि अनुगमन गर्ने • सिफारिस गरिएका ठाउँहरू र आसपास क्षेत्रको वातावरणीय अवलोकन • प्रस्ताव कार्यान्वयनको क्रममा समय-समयमा स्थलगत अनुगमन गरी गाउँपालिकाको योजना अधिकृत वा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत समक्ष जानकारी गराउने	• IEE प्रतिवेदनको अध्ययन • स्थलगत अवलोकन • छलफल/अन्तरकृया	गाउँपालिका
८.	• IEE प्रतिवेदनले सिफारिस गरेको स्थान/ठाउँहरूबाट मात्र ढुङ्गा, गिट्टी बालुवा संकलन उत्खनन गर्ने • प्रभाव बढोत्तरीकरणका उपायहरूको पूर्ण रूपले प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने • संकलन उत्खनन तथा ढुवानी कार्यको सन्दर्भमा स्थानीय बासिन्दाहरू, कामदार तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँग समय समयमा छलफल अन्तरक्रिया गर्ने • संकलन उत्खनन र ढुवानी कार्यबाट भएका/हुनसक्ने असरहरूको अवलोकन गर्ने • गा.पा.को सम्पर्कमा रहेर प्रस्ताव कार्यान्वयन सम्बन्धि अन्तरक्रिया गर्ने	• स्थलगत अध्ययन अवलोकन • IEE प्रतिवेदन अध्ययन • स्थानीय बासिन्दा तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँग अन्तरक्रिया छलफल • गा.पा.मा अन्तरक्रिया	ठेकेदार/व्यावसायीहरू
९.	• प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा अनुगमन र सुझाव दिने • मापदण्ड अनुरुप उत्खनन् भए नभएको नियन्त्रण र व्यावस्थापनमा सक्रिय सहभागी हुने • चोरी निकासी वा अनियन्त्रित ढंगबाट हुने क्रियाकलापलाई नियन्त्रण गर्ने	• स्थलगत अध्ययन/अवलोकन • अन्तरक्रिया • अभिलेख राख्ने • प्रतिवेदन तयारी	स्थानीय बासिन्दाहरू

९.३ अनुगमन तथा वातावरणीय व्यावस्थापन योजना र समय तालिका

तालिका १७ : अनुगमन तथा वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

अनुगनमको प्रकार	विषयवस्तु	सुचकहरू	तरिका/विधि	समय तालिका	कुल रकम	जिम्मेवारी
आधाररेखा अनुगमन	बाढी मैदानको अवस्था	बाढी, प्रकोपको नियमित अनुगमन	स्थलगत अवलोकन	प्रस्ताव कार्यान्वयनको ठिक अगाडी र पछाडी वर्षादको समयमा प्रतिबर्ष २ पटक	१५,०००	जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समिति
	पहिरो, खोला किनारा कटान तथा अन्य समुह स्खलन	खोलाले धार परिवर्तन गरेको स्थान र पहिरो गएको स्थानको निरिक्षण र नियन्त्रण	स्थलगत अवलोकन, छलफल तथा अन्तरक्रिया र कार्यान्वयन	हरेक महिनाको १ पटक	२०,०००	गाउँपालिका र जिल्ला समन्वय समिति
	वन वनस्पति तथा जीवजन्तुहरूको आवतजावत तथा बासस्थान	माथिल्लो जलाधार क्षेत्रमा पर्ने वनमा पाइने वनस्पति, बन्यजन्तुको संरक्षण	वृक्षारोपण, चोरीसिकारी नियन्त्रण र तारजली व्यावस्थापन	वर्षमा कम्तिमा चार पटक	२५,०००	जिल्ला समन्वय समति, चितवन र गा.पा.
नियमपालना (Compliance) अनुगमन	टेण्डर/सम्झौता पत्र, IEE प्रतिवेदनले सिफारिस गरेका पक्षहरू (प्रभाव बढोत्तरी वा न्युनिकरका उपायहरू)	टेण्डर आव्हान, ठेकेदारहरुको छनोट, IEE प्रतिवेदनले उल्लेख गरेका प्रभाव बढोत्तरी र न्यूनीकरण सम्बन्धी उपायहरुको कार्यान्वयन	बोलपत्र निर्माण, सुचना प्रकाशन तथा ठेकेदार छनोट वातावरण व्यावस्थापन योजनाको कार्यान्वयन	टेण्डर/सम्झौता गरिसकेपछि लगत्तै, र प्रस्ताव कार्यान्वयनको क्रममा (विचमा) तथा आवश्यक्ताअनुसार	७५,०००	गाउँपालिका
	टेण्डर/सम्झौता पत्रमा उल्लेख गरे बमोजिमको	भौतिक वातावरण र सामाजिक वातावरणमा	IEE प्रतिवेदन को अध्ययन छलफल/	सम्झौता वा नेगोसियसनको	०	गाउँपालिका

नि. जिल्ला समन्वय अधिकारी

	वातावरणीय पक्षहरूलाई ध्यानमा दिएको छ कि छैन	प्रस्तावित कार्यले पार्ने सकरात्मक प्रभाव र नकरात्मक प्रभावको कार्यान्वयन तथा मुल्याङ्कर्न	अन्तरक्रिया ठेकेदार/ व्यावसायीहरूले पेशगरेका कागजात पत्रहरूको अध्ययन स्थान अवलोकन र सुझाव प्रदान	समयमा		
	ठेंकेदारले प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा अपनाएको विधि, काम गर्ने तौरतरिका, खेरजाने पदार्थ थुपार्ने, ग्यारेज आदि	• उत्खनन् विधिको अवलोकन • प्रयोग भएका साधनहरुको अध्ययन • उत्खनन् बाट उत्पादन भएका खेर जाने बस्तु Waste Ptoduct को विसर्जन विधि	स्थलगत अध्ययन, आवलोकन	गा.पा. बाट हरेक महिना तथा वडाबाट साप्ताहिक रुपमा	४,०००	गा.पा./वडा स्थानीय बासिन्दा
	प्रतिकुल प्रभाव न्युनिकरणका उपायहरूको कार्यान्वयन तथा विस्तृत डिजाइन	• भौतिक वातावरणमा परेको प्रभाव • सामाविक तथा सास्कृतिक वातावरणमा परेको प्रभाव	स्थलगत अवलोकन IEE प्रतिवेदन अध्ययन/पुनरावलोकन	टेण्डर स्वीकृत गर्ने बेलामा, प्रस्ताव कार्यान्वयनको शुरु, विच र अन्त्यमा वा आवश्यक्ताअनुसार	५,०००	गाउँपालिका इन्जिनियर
	नीजि तथा सार्वजनिक सम्पत्तीहरूको सुरक्षा, पूर्वाधारको निर्माण, सुधार मर्मतको लागि छुट्याएको रकम	• नीजि तथा सार्वजनिक सम्पतिको स्थिति • पुल पुलेसा सडक बाटो आदिको अवस्था	स्थलगत अवलोकन, IEE प्रतिवेदन पुनरावलोकन प्रभाव अनुगमन र मापन	टेण्डर स्वीकृत हुनुभन्दा अगाडी पेश गरेको विस्तृत डिजाइन, सम्झौता वा कागजपत्रहरू र प्रभाव पछिको अवस्था वा	४,०००	जि.स.स. र गा.पा.

नि.

				आवश्यक्ताअनुसार		
प्रभाव अवलोकन	खोला, खोला किनारा, बाढीको मैदान, जमिनमा परेको प्रभाव	• उत्खनन् स्थानहरुको अवस्था • खोलाको वाहव तथा सतृहको स्थिति • खोलाको किनारी भागको स्थिति • सामुदायिक स्तरका सार्वजनिक सम्पति तथा सामाजिक मुल्य मान्यताको स्थिति	स्थलगत अवलोकन, अध्ययन IEE प्रतिवेदन पुनरावलोकन र पृष्ठपोषण प्रदान	मासिक वा आवश्यक्ताअनुसार	४५,०००	जि.स.स. र गा.पा.
	हावापानी र ध्वनी प्रदुषण	हावापानीको अवस्थामा देखिएको विचलन ध्वनी प्रदुषण, वायु प्रदुषण	स्थानीयहरुको अवधारणा संकलन ध्वनी र वायु प्रदुषणको मापन	वर्षमा कम्तीमा दुई पटक (प्रस्ताव कार्यान्वयनको शुरुमा र अन्त्यमा)	२,०००	गा.पा./स्थानीय समुदाय, विज्ञटोली
	स्थानीय वन वनस्पति तथा वन्यजन्तु/चराचुरूङ्गीहरूको अवस्था र आवतजावत	वन वनस्पति तथा जीवजन्तुहरूको अवस्था जन्तु जनावरको पद चिन्ह	स्थलगत/क्षेत्र अवलोकन वन उपभोक्ता समुहहरूसँग अन्तरक्रिया	वर्षमा कम्तीमा दुई पटक (प्रस्ताव कार्यान्वयनको शुरुमा र अन्त्यमा)	८,०००	गा.पा. स्थानीय समुदाय, विज्ञटोली
	जलचर	माछाका जातीको अवस्था अन्य जलचरहरुको अवस्था	स्थलगत/क्षेत्र अवलोकन /अध्ययन स्थानीय बासिन्दाहरूसँग अन्तरक्रिया	वर्षमा कम्तीमा दुई पटक (प्रस्ताव कार्यान्वयको अगाडी र पछी)	८,०००	गा.पा. र विज्ञ टोली
	सामाजिक रूपमा गलत क्रियाकलापहरू (असामाजिक क्रियाकलाप)	• सामाजिक, सास्कृतिक मान्यतामा आएको परिवर्तन	स्थानीय बासिन्दाहरू सँग अन्तरक्रिया स्थानीय प्रहरी वा	वर्षमा कम्तीमा दुई पटक (प्रस्ताव कार्यान्वयनको	५,०००	गा.पा. स्थानीय युवा क्लव

नि. जिल्ला समन्वय अधिकारी

		• युवा वर्गमा देखिएको व्यावहारगत स्थिति, धर्म संस्कृति, परम्परा र मुल्यमान्यताको अवस्था	सुरक्षा निकायँग अन्तरक्रिया	अगाडी पछाडी) वा आवश्यक्ताअनुसार		
	स्वास्थ्य र सरसफाई	• संक्रमीत रोगहरुको स्थिति • उपचारको अवस्था • जनस्वास्थको स्थिति	स्थानीय बासिन्दा र स्वास्थ्य कार्यकर्ताहरूसँग छलफल अन्तरक्रिया	कम्तिमा वर्षको दुईपटक (प्रस्ताव कार्यान्वयनको अगाडी र पछाडी) वा आवश्यक्ताअनुसार	५,०००	गा.पा.को स्वास्थ्य शाखा र वडा कार्यालय
	पहुँच मार्ग	• गोरेटो बाटोको अवस्था • मौसमी मोटर चल्ने सडकको स्थिति • पुल पुलेसाको स्थिति	स्थलगत अवलोकन IEE प्रतिवेदनको पुनरावलोकन	कम्तीमा वर्षमा तिन पटक (प्रस्ताव कार्यन्वयनको शुरु, मध्य र अन्त्यमा) वा आवश्यक्ताअनुसार	५,०००	जि.स.स. ठेकेदार/व्यावसायीहरू स्थानीय बासिन्दा
	भू-उपयोग	• भु उपयोग (कृषि, वन, जल र बगर) क्षेत्रको स्थिति • कृषि प्रणाली र खेती गर्ने तरिका • बस्ती विकास बस्ती बिस्तार सार्वजनिक सम्पतिको संरक्षण, सम्बर्दन र परिचालन	अवलोकन, छलफल	कम्तिमा वर्षको दुईपटक (प्रस्ताव कार्यान्वयनको अगाडी र पछाडी) वा आवश्यक्ताअनुसार	३,०००	जि.स.स., गा.पा. र विज्ञ टोली

नि. जिल्ला समन्वय अधिकारी

९.४ अनुगमन र न्युनिकरणको खर्चको विवरण

तालिका १८ : अनुगमन र न्युनिकरणको लागि अनुमानीत खर्च (सारांश)

विवरण	अनुमानित लागत (रु)
प्रभाव बढोत्तरी कारणका उपायहरू -आयमुलक तथा चेतनामुलक कार्यक्रम	 २०,०००
प्रतिकुल प्रभाव न्युनिकरणका उपायहरू - पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षा - जलउत्पन्न प्रकोप न्युनिकरण	 २०,००० १५,०००
वातावरणीय अनुगमन लागत	३०,०००
संकलन गर्ने ठाउँ, मात्रा, अबधि तथा समय आदीको सुचना दिने होर्डिङ्ग बोर्डहरुको तयारी	२५,०००
कुल खर्च	१,००,०००

९.५ वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्ने सांगठनिक संरचना

प्रस्तावित स्याङ्दी खोला, काली खोला र थाङ खोलाको बगरबाट नदीजन्य पदार्थको उत्खनन तथा संकलन कार्य संचालनमा वातावरणीय व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण तथा वातावरणीय अनुगमन कार्यहरु गर्नका लागि प्रस्तावित स्याङ्दी खोला, काली खोला र थाङ खोलाको बगरबाट नदीजन्य पदार्थको उत्खनन तथा संकलन कार्यको प्रस्तावक गाउँपालिकाको राजस्व तथा वातावरण शाखालाई वातावरण व्यवस्थापन एकाईको रुपमा स्थापना गर्नुपर्छ । यो वातावरण व्यवस्थापन तथा अनुगमन एकाइले स्याङ्दी खोला, काली खोला र थाङ खोलाको बगरबाट वा अन्य खोलाहरुबाट नदीजन्य पदार्थको उत्खनन तथा संकलन कार्य सम्बन्धी आउने भौतिक, जैविक, सामाजिक, सांस्कृतिक धार्मिक तथा आर्थिक सवालहरुको सहज रुपमा समाधान गरी नदीजन्य पदार्थको उत्खनन तथा संकलन कार्य संचालनमा उपयुक्त वातावरण सृजना गर्नु पर्नेछ । यसरी स्थापना हुने वातावरण व्यवस्थापन तथा अनुगमन एकाइले गाउँपालिका स्थित संघ संस्था एवम् कार्यालयहरु र स्थानीय टोलबासी संघ संस्थाहरुसगँ समन्वयकारी भूमिका पुरा गरी प्राप्त सुझावलाई कार्यान्वयन गर्ने गराउने निकायको रुपमा काम गर्नेछ । यसको सांगठनिक ढाँचा निम्नानुसार बमोजिम हुनेछ ।

(निरहारि ...)
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

वातावरण व्यवस्थापन सांगठनिक ढाँचा

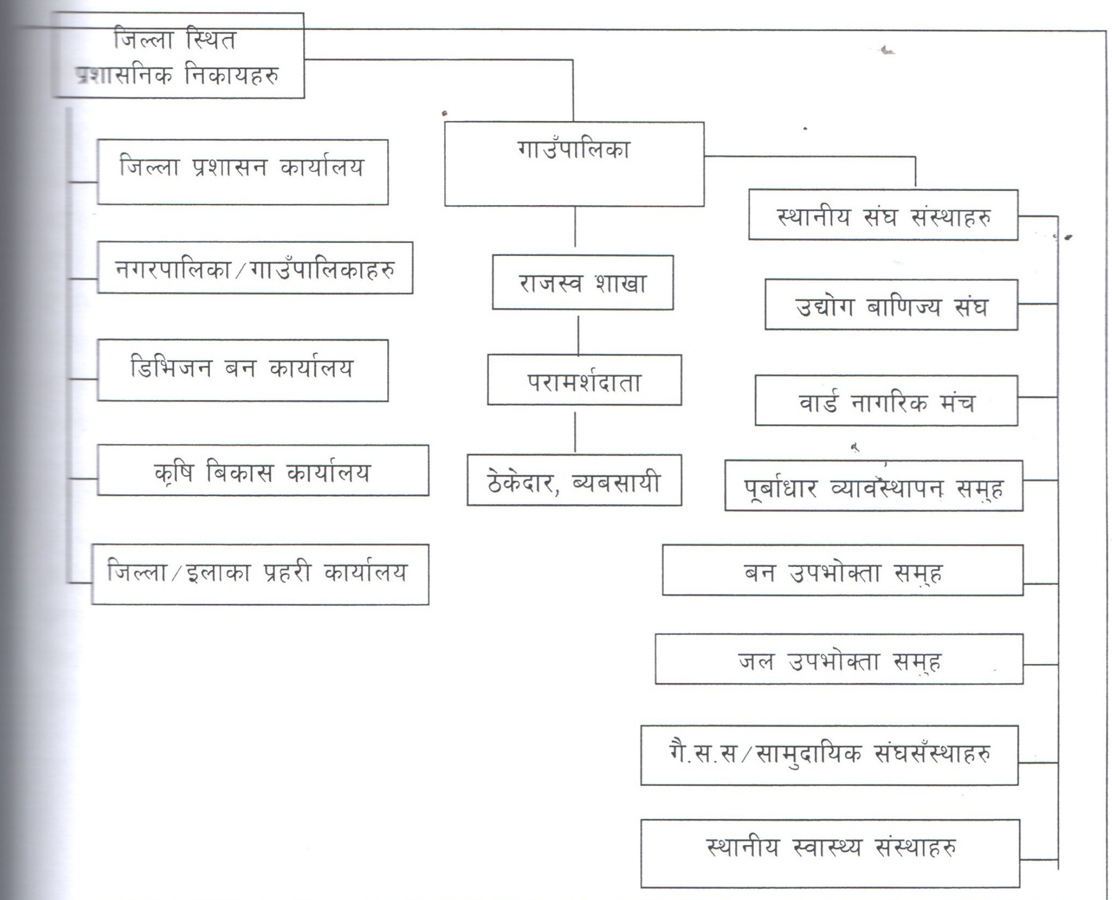

१.६ वातावरणीय अनुगमन

वातावरणीय संरक्षणका उपायहरुको कार्यान्वयन सम्बन्धी अनुगमनले प्रस्तावको भविष्यबाणी (Predictiied) गरेको र वास्तविक प्रभावहरुबीच तार्किक तुलना गर्ने, अधार प्रदान गर्दछ। वातावरणीय अनुगमनले विशेष गरेर नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् तथा संकलन कार्यका कारण वातावरणमा असर पार्ने निर्धारक पक्ष सम्बन्धी जानकारी संकलन गर्ने, नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् तथा संकलन कार्य विद्यमान कानूनी मान्यता अनुरुप संचालन भए नभएको र वातावरणीय संरक्षणका उपायहरुको कार्यान्वयन तथा प्रभावको मात्रा आदिको अध्ययन गर्ने काम गर्दछ । वातावरणीय अनुगमनबाट भविष्यबाणी गर्न नसकेका प्रभाव र आवश्यक न्यूनीकरण कार्यान्वयनका उपायहरु उपलब्ध गराउँछ।

वातावरण संरक्षण नियमावली २०५४ को दफा १३ बमोजिम प्रस्तावित नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् तथा संकलन कार्य कार्यन्वयनबाट वातावरणमा पर्ने प्रभावको अनुगमन गर्ने निकाय वातावरण मन्त्रालय, संघीय तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय र जिल्ला स्थित अनुगमन समिति आदी हुन । यो नियमावलीले अनुगमन संयन्त्रलाई अतिरिक्त वातावरणीय प्रभाव नियन्त्रण गर्ने उपायहरु ग्रहण गर्न आवश्यक

वातावरणीय अनुगमनका प्रकार, पारामिटर, अवस्थिति, समयतालिका र जिम्मेवारी समेत व्यवस्थापन गर्ने अधिकार क्षेत्र वातावरण संरक्षण नियमावलीले स्पष्ट गरेको छ ।

सामान्यतया अनुगमन निम्न तीन पक्षमा गर्न आवश्यक हुन्छ ।

९.६.१ आधारभूत अनुगमन (Baseline Monitoring)

यो अनुगमन प्रस्तावित कार्य थालनी पूर्व अवस्थाको वातावरणीय पारामिटरको जानकारीका लागि गरिने हुँदा यसलाई पूर्व लेखाजोखाको अध्ययन (Pre-audit study) भनिन्छ । यो एक प्रकारको सर्भेक्षण हो । जसले परियोजना पूर्वको भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक स्रोत, साधन र सम्पदाको अभिलेखिकरण गर्ने काम गर्दछ । सामान्यतया प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण लगतै प्रस्तावित उत्खनन कार्य कार्यन्वयन गर्ने हो भने यो अनुगमनको आवश्यकता पर्दैन । तर प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयारी र निर्माण कार्य थालनी बीच समयको केही अन्तराल भए त्यो अवधिमा देखि नै वातावरणीय परिवर्तन हुने भएकाले यो अनुगमन आवश्यक हुन्छ ।

९.६.२ प्रक्रियागत अनुगमन (Compliance Monitoring)

यो अनुगमन प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेका वातावरणीय आवश्यकताको कार्यन्वयन अवस्था संचालन चरणमा पुरा गराएका छन वा छैनन त्यसको लेखाजोखा गर्न गरिने अनुगमन हो । यसले आवधिक नमूना वा निरन्तर अभिलेखबाट वातावरण मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेख पारामिटर तथा शर्तहरु कार्यान्वयनमा मद्दत गर्दछ । यो परिस्थिति, प्रस्तावक, संगठन र व्यक्तिहरुका लागि फरक-फरक हुन्छ । तर प्रस्तावकले निम्न कुरा सुनिश्चित गर्नुपर्छ ।

- वातावरणीय व्यवस्थापन योजना बोलपत्रमा समावेश गर्ने ।
- वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यन्वयनको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गर्ने ।
- सामाजिक सेवा सुविधा तथा धार्मिक, सांस्कृतिक पक्षको सम्वर्द्धन गर्ने ।

९.६.३ प्रभाव अनुगमन (Impact Monitorig)

पहिचान तथा भविष्यबाणी गरिएका प्रभावहरुको मूल्याङ्कन गर्न प्रभाव अनुगमन गरिन्छ । प्रभाव अनुगमन प्रक्रियामा ग्रहण गरिएका न्यूनीकरणका उपायहरु र तिनीहरुको प्रभावकारितालाई परिक्षण गरिन्छ ।

९.७ अनुगमन संयन्त्र (Monitoring Mechanism)

प्रस्तावक गाउँपालिकाले वातावरणीय व्यवस्थापनका आवश्यक प्रकृया निर्माण गरी प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनमा पहिचान गरिएका न्यूनीकरणका उपायहरु अनुगमन गर्ने वातावरणीय अनुगमन योजना तयार गर्नेछ । यो अनुगमन योजना नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् कार्य संचालन अवधिको लागि बनाइन्छ । वातावरणीय अनुगमन कार्यन्वयन नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् कार्य हरेक नयाँ चरणमा प्रस्तावित नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् कार्य संचालनसँग सम्वद्ध एवम् सरोकार राख्ने संघ संस्थाको एकीकृत प्रयासबाट गरिने अनुगमन हो । त्यसैले प्रस्तावित नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् कार्यको वातावरणीय अनुगमन संयन्त्रको नमूना केन्द्र, प्रदेश सरकारले भने बमोजिम तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

सघींय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय २०७३ को नदीजन्य पदार्थ संकलन र उत्खनन् कार्यका लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयारी तथा स्वीकृती सम्वन्धि मार्गदर्शनमा उल्लेख गरिएको जिल्ला स्तरीय अनुगमन तथा समन्वय समितिको ढाँचा

प्रमुख जिल्ला अधिकारी	संयोजक
जिल्ला प्रहरी प्रमुख	सदस्य
सशस्त्र प्रहरी बल, प्रमुख	सदस्य
जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यालय, प्रमुख वा सो नभएको जिल्लामा डिभिजन/सब डिभिजन सिचाइ कार्यालय प्रमुख	सदस्य
डिभिजन वन अधिकृत	सदस्य
जिल्ला भूसंरक्षण अधिकृत	सदस्य
जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण डि.का. प्रमुख	सदस्य
स्थानीय भन्सार कार्यालय	सदस्य
जिल्ला समन्वय अधिकारी	सदस्य सचिव

त्यस्तै प्रदेश सरकार अर्न्तगत उद्योग, पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालयले तयार गरेको नदीजन्य पदार्थ (संकलन र उपयोग) कार्यविधि २०७५ को मस्यौदाले सिफारिस गरिएको जिल्ला स्तरीय अनुगमन समिति

जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुख	संयोजक
सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रमुख	सदस्य
मन्त्रालयले तोकेको अधिकृत प्रतिनिधि	सदस्य
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको प्रतिनिधि	सदस्य
जिल्ला प्रशासन कार्यालयले तोकेको अधिकृत प्रतिनिधि	सदस्य
भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय वा अर्न्तगत कार्यालयको अधिकृत वा इन्जिनियर प्रतिनिधि	सदस्य
डिभिजन वन कार्यालयको अधिकृत प्रतिनिधि	सदस्य
जिल्ला प्रहरी कार्यालयको प्रमुख वा प्रतिनिध	सदस्य
सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रशासकिय अधिकृत वा निजले तोको प्रतिनिधि	सदस्य
जिल्ला समन्वय समितिको अधिकृत प्रतिनिधि	सदस्य सचिव

त्यसैगरी प्रदेश सरकार अर्न्तगत उद्योग, पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालयले तयार गरेको नदीजन्य पदार्थ (संकलन र उपयोग) कार्यविधि २०७५ को मस्यौदाले सिफारिस गरिएको स्थानीय तह स्तरीय अनुगमन समिति

स्थानीय तहको प्रमुख	संयोजक
सम्बन्धित स्थानीय तहको वातावरण समितिको अध्यक्ष	सदस्य
सम्बन्धित स्थानीय तहको प्राविधिक इन्जिनियर/सब	सदस्य

इन्जिनियर	
सम्बन्धित सब डिभिजन वन कार्यालयको प्रतिनिधि	सदस्य
सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष	सदस्य
सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयको प्रमुख	सदस्य
सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	सदस्य सचिव

त्यसै गरी प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने वडामा वडा स्तरीय पनि अनुगमन संयन्त्र मार्फत अनुगमन गरेमा अनुगमन प्रभावकारी हुने तथा वातावरण संरक्षणमा टेवा पुऱ्याउन सहयोग हुन्छ। त्यसैले वडा स्तरीय अनुगमन समितिको ढाँचा निम्नानुसार प्रस्ताव गरिएको छ।

सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष	संयोजक
सामुदायिक वनको प्रतिनिधि	सदस्य
गाउँपालिकाकले तोकेको वा वडामा कार्यरत सब इन्जिनियर	सदस्य
सम्बन्धित वडाको वडा सदस्य १ जना	सदस्य
सम्बन्धित वडाको वडा सचिव	सदस्य सचिव

अध्याय दश : निष्कर्ष (Conclusion)

१०.१ निष्कर्ष (Conclusion)

प्रस्तावित कार्य मध्य पहाडी तथा चुरे क्षेत्रमा पर्ने स्याङ्गदी खोला, काली खोला र थाङ खोलाबगरमा पर्ने हुनाले वातावरणीय दृष्ट्रिकोणले खासै संवेदनशील नभएता पनि प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा सावधानी अपनाउनु आवश्यक देखिन्छ । तोकिएको ठाउँबाट तोकिएको परिमाणमा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन उत्खनन् कार्यले जलउत्पन्न प्रकोप-न्यूनिकरण हुन सहयोग नै पुग्दछ । स्याङ्गदी खोला, काली खोला र थाङ खोलामा थुप्रीएर रहेको बालुवा तथा गिट्टीहरूको सही रूपमा उपयोग गरेमा भौतिक र जैविक वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकुल प्रभाव नपरेता पनि सिफारिस गरिएका ठाउँ छेउछाउँमा रहेका खेत तथा सिचाई कुला, र वस्तीहरूमा केही प्रभाव पर्ने देखिन्छ तर त्यस्ता प्रभावहरू अल्पकालिन, स्थानीय स्तरको र कम महत्व राख्ने खालका हुनाले यस प्रतिवेदनमा सिफारिस गरिएका न्यूनिकरणका उपायहरू होसियारी पूर्वक अवलम्बन गरेमा प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न कुनै प्रकारको कठिनाई हुँदैन । प्रस्तावको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि गा.पा. वडा र स्थानीय बासिन्दाहरूको अनुगमन धेरै नै महत्वपूर्ण हुन जान्छ । प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्ने क्रममा काँहाबाट, कति परिमाणमा, कुन समयमा, कति अवधि सम्म, कस्ता औजारहरुको माध्यमबाट ढुङ्गा, बालुवा, गिट्टी संकलन तथा उत्खनन गर्ने हो सो को विबरण सहितको होडिङ्ग बोर्ड प्रस्तावित क्षेत्रमा राखी प्रस्ताव कार्यान्वयन गरिने छ । बालुवा, ढुङ्गा, वा गिटी उत्खनन् तथा संकलन कार्यमा सामान्यतया स सना चार पाग्रे स्काभेटर ट्रक-ट्रिपर जस्ता मेशिनरी औजारहरुको प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।

यस बाहेक संभावित प्रतिकुल प्रभावहरूलाई न्यूनिकरण गर्दै दिगो स्रोत व्यावस्थापनको लागि थप निम्न पक्षहरूमा ध्यान दिइने छ ।

प्रस्ताव कार्यान्वयनका सुझाव (केन्द्र तथा प्रदेशस्तरमा)

- सविधानको प्रावधान अनुसार वालुवा गिट्टि र ढुगां उत्खनन्, उत्पादन र बजारीकरण एवं स्रोत नदी संरक्षण सम्बन्धी स्पष्ट नीति खाँका तयार गरी विद्यमान गैरकानुनी तरिकाले उत्खनन् हुने गरेको अवस्थालाई नियन्त्रण गर्ने ।
- नदी जन्य पदार्थको उत्खनन्, उत्पादन र प्रशोधनबाट प्राप्त हुने निर्माण सामाग्रीहरु पहिलो प्राथमिकतामा स्थानीय बजारमा उपलब्ध गराउने नीतिगत स्पष्टता गर्ने ।
- नदीजन्य पदार्थको ढुवानीमा प्रयोग हुने सडकको स्तरोन्नती र मापदण्ड स्पष्ट रुपमा निर्धारण गर्ने ।

प्रस्ताव कार्यान्वयनका सुझाव (जिसस स्तरमा)

- स्थानीयतह तथा नगरपालिका स्थित सरकारी तथा सरोकारवाला निकायहरुसगँ समन्वय एवं समझदारीको विकास गर्ने ।
- प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनले सिफारिस गरे बमोजिम अनुगमन मुल्याकंन तथा सुपरिवेक्षण कार्य प्रभावकारी ढंगमा संचालन गरी स्रोतको सही प्रयोग गराउने ।
- संकलित राजस्वको तोकिएको अशं स्रोत नदी खोला संरक्षण, सम्बन्धित स्थानीय तह, अग्र क्षेत्र र सम्बन्धित निकायबिच बाडफाँड गर्ने प्रणालीका लागि सहजिकरण गर्ने ।

प्रस्ताव कार्यान्वयनका सुझाव (स्थानीय तहस्तरमा)

- नदी तथा नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् उत्पादन प्रशोधन विक्री वितरण तथा बजारीकरणका लागि कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

(नोट : केन्द्र तथा प्रदेश सरकारले बनाउने कार्यविधिलाई आधार बनाई गाउँपालिकाले पनि आफ्नै कार्यविधि बनाई लागु गर्न सकेमा अनुगमन तथा नियमन कार्य प्रभावकारी हुनमा सहयोग पुग्ने)

- खोला नदीको क्षेत्राधिकार (**River right of Way**) निर्धारण गर्ने ।
- प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनले उल्लेख गरे अनुसार वातावरणीय व्यावस्थापन योजना कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गरी उत्खनन् कार्यको ठेक्का पट्टा गर्ने ।
- प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनले उल्लेख गरेको कुल राजश्वको ३० प्रतिशत रकम स्रोत नदी संरक्षण तथा क्षतिपुर्तिमा खर्च गर्ने प्रणालीको सुनिश्चिता गर्ने ।

(नोट : ३० प्रतिशत रकम विनियोजन गर्न सकेमा स्थानीय विकास निर्माणका कार्यहरु आयआर्जनका क्रियाकलापहरु जस्ता कार्यमा लगानी गर्न सकिन्छ । साथै संकलन गरिएको राजश्वको प्रयोग गरिब तथा विपन्न वर्गको जिवन सुधारका क्षेत्रमा लगानी गर्ने ।)

- संकलित राजश्वको कुल रकममध्ये २१ देखी ३० प्रतिशतसम्म सम्बन्धित स्थानीय सम्बन्धित वडा वा क्षेत्रको विकास निर्माण कार्यमै खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- नदी खोलाको एकापट्टीबाट उत्खनन् गर्ने प्रचलनको नियन्त्रण गरी खोला वा नदीको दुवै किनाराको सन्तुलित अवस्थामा प्राकृतिक वहाव कायम गर्ने ।
- उत्खनन् उत्पादन प्रशोधन, ढुवानी र खपत प्रक्रियामा प्राविधिक तथा वातावरणीय सिद्धान्त अनुरुप तोकिएको उत्खनन् प्रविधि र वातावरणीय व्यावस्थापन योजनाको पूर्ण प्रयोग गर्ने ।

३१

- उत्खनन्का लागि IEE प्रतिवेदनले उल्लेख गरेका खोलाहरुको उत्खनन् सम्भाव्य क्षेत्रहरुको वातावरणीय संरक्षण स्रोतको दिगो उपयोगका लागि एकिकृत जलाधार व्यावस्थापन पद्धतिलाई अवलम्बन गर्ने ।

- खोला किनाराको २० मि. वरपर र खेतीयोग्यजमिन आसपासको क्षेत्रमा संकलन उत्खनन कार्य गरिने छैन प्रस्ताव कार्यान्वय पूर्व नै सम्बन्धित ठेकेदार/व्यावसायीहरूले नगरपालिका प्रतिनिधिको रहोवरमा स्थानीय बासिन्दाहरूसगँ IEE प्रतिवेदन र सम्झौता पत्रमा उल्लेख गरिएका शर्तहरू समेतलाई ध्यानमा राखेर छलफल तथा अन्तरक्रिया गर्ने ।

- नदिजन्य पदार्थको दिगो उत्खनन्, संकलनसगँ सम्बन्धित कार्यक्षेत्र बहुविषयक र गाउँपालिका स्थित विभिन्न निकायहरुको कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने भएकोले सम्बन्धित सबै निकायहरुको समन्वय र सहकार्यबाट सबै पक्षलाई प्राकृतिक स्रोत, साधन जस्तो सार्वजनिक सम्पतिको व्यावस्थापनमा सक्रिय बनाउने ।

- प्रस्ताव कार्यान्वयन पूर्व नै गाउँपालिकाले स्थानीय राजनैतिक पार्टी प्रतिनिधि, डिभिजन सिंचाई कार्यालय, गाउँपालिका, वन कार्यालय र अन्य सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराई स्वकृति लिनुपर्ने

प्रस्ताव कार्यान्वयनका सुझाव (उद्यमी व्यावसायीस्तरमा)

- प्रस्ताव कार्यान्वय पूर्व नै सम्बन्धित ठेकेदार/व्यावसायीहरूले गाउँपालिका प्रतिनिधिको रहोवरमा स्थानीय बासिन्दाहरूसँग **IEE** प्रतिवेदन र सम्झौता पत्रमा उल्लेख गरिएका शर्तहरू समेतलाई ध्यानमा राखेर छलफल तथा अन्तरक्रिया गर्ने ।

- उत्खनन् कार्यबाट भएको क्षतिपुर्ति स्थानीय समुदायलाई उपलब्ध गराउने प्रक्रिया विधिबारे सुनिश्चित गराउने ।

- उत्खनन् प्रशोधन, ढुवानी कार्यमा संलग्न कामदारहरुको जिवन सुरक्षाको प्रत्याभुती सार्वजनिक गर्ने ।

- उत्खनन्, उत्पादन र प्रशोधन गरेको नदीजन्य पदार्थ मागअनुसार स्थानीय बजारलाई पहिलो प्राथमिकतामा उपलब्ध गराउने कुराको सुनिश्चित गर्ने ।

गाउँपालिकाले ठेकेदार सगँ नदीजन्य पदार्थ संकलन तथा उत्खनन्को लागि गर्ने सम्झौतापत्रमा राख्नुपर्ने महत्वपूर्ण बुदाँहरु

- नदीजन्य पदार्थ प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनले तोकेको स्थानबाट मात्र संकलन गर्नुपर्नेछ ।
- नदीजन्य पदार्थको संकलन, उत्खनन्का सम्बन्धमा गाउँपालिका, वडा, जिल्ला स्तरीय अनुगमन समितिले दिएका सुझाव तथा निर्देशनहरु ठेक्का लिने पक्षले पूर्ण रुपले पालना गर्नुपर्नेछ ।
- प्रचलित ऐन, नियम, कानुन, सम्झौता र सुचनाको शर्त विपरीत कार्य गरेमा जुनसुकै अवस्थामा पनि कार्यालयले ठेक्का तोड्न सक्नेछ र त्यसबाट कार्यालयलाई हानी नोक्सानी भएमा ठेक्का लिने पक्षबाट सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ ।
- ठेकेदारले उठाउने कर शुल्क कार्यलयद्धारा तोकिएको संकलन केन्द्रमा नै उठाउनुपर्नेछ साथै दररेट सहितको साइनबोर्ड सबैले देख्ने गरी सम्बन्धित केन्द्रमा राखिएको हुनुपर्नेछ ।
- नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्को क्रममा उक्त कार्यमा संलग्न हुने मजदुरहरुलाई लक्षित गरी गा.पा. सगँको समन्वयमा बार्षिक १ पटक स्वास्थ्य सिविर राख्नुपर्नेछ ।
- रोजगारीको लागि स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- उत्खनन् कार्य नदी/खोलाको बिचै बिच भागको च्यानल भन्दा बाहिर गर्न पाइने छैन ।
- कामदारहरुको लागि व्यवसायिक स्वास्थ्य र सुरक्षाको उपायहरु अपनाइने छ ।
- बालबालिकालाई कामदारको रुपमा प्रयोग गरिने छैन ।
- अन्य कुराहरु नेपाल सरकारको प्रचलित ऐन, नियम, कानुन तथा सार्वजनिक खरिद ऐन, नियमावलीको आधारमा गाउँपालिकाले सम्झौता गराइ कार्यन्वयन गराउनुपर्नेछ ।

सन्दर्भ सामाग्रीहरू

कानुन किताव व्यवस्था समिति (२०७२) *नेपालको सविंधान २०७२,* काठ्माण्डौं: नेपाल सरकार कानुन, न्याय, सविंधानसभा तथा संसदिय मामिला मन्त्रालय

कानुन किताव व्यवस्था समिति (२०७४) स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, काठ्माण्डौं: नेपाल सरकार कानुन, न्याय, सविंधानसभा तथा संसदिय मामिला मन्त्रालय

गा.पा. (२०७५). इच्छाकामना गाउँपालिकाको स्याङ्दी खोला, काली खोला र थाङ खोला नदीजन्य पदार्थ (ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा) संकलन तथा उत्खनन्को प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन (IEE) का लागि तयार पारिएको कार्यसूचि

गा.पा. (२०७५) गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७४।७५ को बजेट, नीति तथा कार्यक्रम, इच्छाकामना गाउँपालिका

संङघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय (२०७०) वातावरण परिक्षण, स्रोत पुस्तक; संङघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, काठमाण्ठौ ।

सुचना विभाग (२०३१). मेची देखी महाकाली सम्म, भाग २. सुचना बिभाग, श्रीं ५ को सरकार, काठमाण्डौ ।

सङघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालय, र वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय, वातावरण माहाशाखाबाट रोडा, ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवाको नियमन सम्बन्धी प्रतिवेदन कार्यान्वयन सम्बन्धीका बिभिन्न मितिमा प्राप्त पत्रहरु

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८, काठमाण्डौ ।

Asthana, D.K. & Asthana M. (2005).*Environment : Problems and Solutions.* New Delhi :

Ministry of Environment (2010). Climate Change Vulnerability Mapping for Nepal

National Adaptation Programme of Action (NAPA) to Climate Change. Government of Nepal.

IUCN/NPC., 1993.National EIA Guidelines, Kathmandu, Nepal.

Upreti, B.K., (2003). Environmental Impact Assessment, Kathmandu: Nepal.

Websites

www.ichhakamanamun.gov.np

www.mofald.gov.np

www.cbs.gov.np

अनुसूचीहरु

अनुसूची १ : परीक्षण सूची/जाँचसुची एवं प्रश्नावली

A. Checklist for Physical Environment/Features

SN	River Status (as per ToR)			Physical Features in/around the Rivers								Watershed Condition
				Dominant Rock	Soil Type	Major Land use	Topography /Aspect	Elevation (Max/Min.)	Status/ Potential Mass Movement (Name of Location & Status)			
	Name	Type	Length						Landslides	Erosion	Flood	

River Type: 1. Perennial (Originated from Himalaya and High Mountain and /or Trunk River)
2. Ephemeral/Temporary (Originated from Mid Hill/Mountain and/or major tributaries)
3. Other (e.g. Rivulets and others, originated from Chure or lower Mahabharat)

Soil Type: 1. Dominant of Sand/ stone (not suitable for Agriculture)
2. Dominant of Silt (mix of mud and sand appropriate for agriculture)
3. Dominant of Clay (not suitable for agriculture, use mostly for making pots/bricks etc)

Status of Mass Movement: 1. Regular/frequently 2. Seasonal/rainy season 3. Rare/occasional

Watershed Condition: 1.Conserved (government/community) 2. Human Encroachment

B. Checklist for Flora and Fauna

1. Plant Species

SN	Plant Species			Common Uses	Herbs		
	Common	Endangered	Rare		Common	Rare	Uses

2. Wild Animals (Fauna)

SN	Mammals		Reptile		Birds		Amphibians	Fishes
	Common	Endangered/Rare	Common	Endangered/Rare	Common	Endangered/Rare		

C. Checklist for Socio-economic Impact

SN	Name of Rivers	Existing/Potential Collection Location	Settlements /Villages under Impact		Types of Impact			Cultural Impact (Types) if any			Cultural Significance
			Direct Impact (VDC-Ward	Indirect (VDC, Ward	Collection/ Extraction	Collection/ Extraction of	Collection/ Extraction of	Religious Place	Historical Area	Archeological Site (specify)	

नि.

			No and Village Name)	and Village Name)	of Sand	Stone/Gravel	Boulders	(specify)	(specify)		

D. Checklist for Crusher Plant(s)/Collection Centers

Parameters	Name of Crusher Plants/Collection Centres				
Location					
Established					
No of Workers					
No of Vehicles					
Types of Collection					
Depth of Activities					
Types of Material Collection					
Range f Collection					
Times of Operation					
Daily Collection Amount (cu.m)					
Daily Export Amount (cu.m)					
Export Location/Market					
No of Tripper Used					
No of Round Trips/day					
Running Period/year					
Environment Protection Measures (Yes/No)					
Air Pollution Control Mechanism (Specify)					
Water pollution control Mechanism (specify)					
Flood/landslide control Mechanism (Specify)					
Sound Control Mechanism (Specify)					
Tax and Other Charges Pay (Specify)					

E. Checklist for Group Discussion
(Only for Proposal Impact Zone)

1. District: 2.VDC: 3. Ward No: 4.Village:

5. a. Direct Impact Zone b. Indirect Impact Zone

General Information

6. Population and Settlement
   - 6.1 Number of Household (Approximate)
   - 6.2 Number of Population (Approximate)
   - 6.3 Major Ethnic Groups (%)
     - Brahmin/Chhetri
     - Janajati
     - Dalits
     - Madhesi
     - Backward and Marginal Communities (specify their composition)
   - 6.4 Migration Status
     - Local shift
     - Seasonal
     - Migration from outside (specify)

7. Economic Activities
   - Agriculture
   - Livestock and Dairy
   - Business/trade
   - Service
   - Construction Wage Labour
   - Agriculture Wage Labour
   - Driving/Helpers
   - Carpentry and Masonry
   - Foreign Employment
   - Industries and Handicraft

7.1 Wage Pattern

Nature of Works	Wage Rate (Rs)					
	Male		Female		Child Labour	
	Summer	Winter	Summer	Winter	Summer	Winter

7.2 Price of Land/House

- Land (Rs/Ropani/Bigha)

Khet Bari Pakho

- Houses

7.3 Export Items

Items	Market/Location	Amount (equal to Rs)

7.4 Potential Income Generating Activities

Skilled (specify)	Semi-Skilled (specify)	Unskilled (specify)

8. Commercial Establishments

SN	Types	Number	Settlements/Location
1	Retails		
2	Wholesales		
3	Tea stale/Bhatti		
4	Hotels and Lodge		
5	Hardware		
6	Photo Studio		
7	Hair Cutting/ Barber		
8	Medicine Shop		
9	Meat / Egg Shops		
10	Ornaments		
11	Cloths and Ready mead		
12	Cosmetic and Boutique		
13	Beauty Parlours		
14	Furniture Shop/Industry		
15	Dairy		
16	Rice/Flour./Oil Mills		
17	Photocopy and Stationary		
18	Grill/Metal Industry		
19	Tire /Cycle Repairing		
20	Mobile/Radio/TV repairing		
21	Vegetable and Fruits		
22	Others (Specify)		

9. Institutions

Institutions		Govt/Public/Community	Private	Total Number
Schools	Primary			
	Lower Secondary			
	Secondary/+2			
	Campus/College			
	Others (specify)			
Health	Sub-health Post			
	Health post			
	Private Clinic			

Police/Traffic Offices			
Post Office			
Agri/livestock service centers			
CBOs/NGOs/INGOs			
Other Government Offices			
Others (Specify)			

10. User Groups/Committee

	Name	Location	Area (ha)	Total Member	Beneficiary Household
Community Forest					
Other Forest					
Drinking Water					

11. Historical/Religious/Archeological/Cultural places

Name	Location	Significance

12. River Use and Potential Activities

12.1 General Use of Water

a. Irrigation
- Area/Location
- Beneficiary Household

b. Water Mill
- Types (Long Shaft/Short Shaft)
- Beneficiary Household (specify if any particular community depends)
- Months of Operation

c. Drinking Water

d. Electricity

e. Extraction/Collection of Sand/Gravel/Boulders
- Types of Materials
- Started Years
- Collection Points/Location
- Beneficiary Households/ family (Number of HH, population, Ethnicity etc)
- Dependent Household/family
- Expected Income

- Aprox. Amount of sand/gravel/stone/boulders per day
- Export/Markets

13. Interaction with other areas particularly in relation to the movement of people and goods in this locality.

14. Sand/Gravel/Stone Availability

River Section/Location	**Potential Availability**							**Remarks**
	Sand			Total	Gravel/Stone/Boulder			
	Length	Width	Depth		Length	Wide	Approx. Area	

14.1 Are the potential proposal sites appropriate (in terms of proposal design)? Specify the technique of proposal implementation.

14.2 Proposal implementation process(es):

14.3 Proposal operation/handle mechanism

14.4 Need requirements:

14.5 Comparative loss and benefit of the proposal:

Losses:

Benefits:

15 Checklists for Mitigation and Enhancement Measures

15.1 What kind of impacts due to extraction of sand/stone in this area? (if any crusher operator/collection available in the area).

- Positive
- Negative

If positive impacts, what are these?

If negative impacts, what are these?

15.2 Would you recommend to establish a crusher pant/collection center of sand/stone/boulders?

- Yes
- No

If yes why?

If no why?

15.3 What kind of changes would be in the area if the availability of sand/stone or boulders extracted and exported to outside?

15.4. Could you recommend any alternatives/options of extraction sand/stone in this area?

15.5 In the local community perspective, how could be possible to minimize the negative impact due to extraction of resources? What are the mitigation measures if any negative impact seen due to extraction resources?

15.6 Which mechanism is highly preferable/recommendation by the local community for sustainable extraction of resources? (select one mechanism).

- Compensation
- Protection/conservation
- Improvement/enhancement

If compensation types and why?

If protection/conservation why and by whom?

If improvement/enhancement or minimize the impact how?

16. Works so far done in the context of extraction of local resources (e.g. sand, gravel, stone and boulders), people's awareness about and involvement in these activities, their opinion on the impact of these works etc.?

15.7 What are the development measures people want to see in this area (prioritize them)?

अनुसूची २ : होर्डिङ बोर्डको नमुना

इच्छाकामना गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
कुरिनटार, चितवन
३ नं. प्रदेश, नेपाल

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा निकाल्न इजाजत दिएको चार किल्ला :	………………… जिल्ला …………… गा.पा. …………. नदी पूर्वमा ………………………… पश्चिममा ………………… उत्तरमा ………………… दक्षिणमा ………………………
उत्खनन् स्थलको चार किल्ला विवरण :	
ठेक्का सम्झौता रकम :	वार्षिक रु. …………………….
ठेकेदारको नाम :	
सम्झौता अवधि :	मिति ……………… देखि …………………सम्म
उत्खनन्/संकलन इजाजत परिणाम :	…………….घनमिटर प्रतिदिन ………………… घनमिटर प्रति वर्ष ट्रक संख्या प्रतिदिन …………
उत्खनन् बन्द गरिने महिना :	……………… महिनादेखि ………………… महिनासम्म
उत्खनन् गरिने समय :	बिहान ……..बजे देखि बेलुकी………….. बजेसम्म
उत्खनन् / संकलन विधि :	
उत्खनन/संकलन् कार्यमा प्रयोग हुने सामाग्री वा मेशीनरी:	

अनुसुची ३ : रायसुझावका लागि प्रकाशित सार्वजनिक सूचना

नागरिक दैनिकमा प्रकाशित

इच्छाकामना गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
कुरिनटार, चितवन
३ नं. प्रदेश, नेपाल

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना

सूचना प्रकाशन मिति : २०७५/०१/१८

इच्छाकामना गाउँपालिकाको निम्नानुसारको खोलाबाट दिगो रुपमा ढुङ्गा, बालुवा, गिट्टी उत्खनन् तथा संकलन कार्यलाई व्यवस्थित गर्न प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणा (IEE) प्रतिवेद्दन तयार गर्ने सिलसिलामा वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ (पछिल्लो संशोधन सहित) को नियम ३ को अनुसूची १ अनुसार वातावरणीय परीक्षण (IEE) अध्ययन गर्नुपर्ने भएकोले उक्त प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने देहायका क्षेत्रहरुमा प्रस्तावित कार्यबाट पर्न सक्ने भौतिक, जैविक, सांस्कृतिक, सामाजिक तथा आर्थिक क्षेत्र एवं तिनका अवस्थाहरुमा पर्न सक्ने प्रभावहरुको सन्दर्भमा सम्बन्धित वडा एवं संघसंस्थाहरुलाई यो सुचना प्रथम पटक प्रकाशित भएको मितिले १५ दिनभित्र आफ्नो अमूल्य राय, सल्लाह एवं सुझाव पठाई सहयोग गरिदिनुहुन अनुरोध छ ।

प्रभाव पर्ने वडाक्षेत्र

१. वडा नं. ३, ४, ६ अन्तर्गत पर्ने कुरिनघाट खोला, बारबाङ खोला, त्रिशुली नदीको सोता बगर, धारापानी र रिग्दी खोलाका बगरहरु

२. वडा नं. ७ अन्तर्गत पर्ने स्याङदी खोलादेखि तीनकन्या सामुदायिक वन र कालीखोला देउराली सामुदायिक वनको अन्तिम स्थान पुरानो थाङखोला चौकी रहेको स्थानसम्मको खोलाको बगरहरु

३. वडा नं. ७ अन्तर्गत पर्ने सिमलढाप खोलादेखि हरिपुर इलाका वन कार्यालयसम्मको खगेरी खोलाको बगर

राय सुझाव पठाउने ठेगाना:
इच्छाकामना गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
फोन नं. ०५६-४१०१११, ४१०१२२
Email: ichchhakamanaruralmun@gmail.com

फोन नं. ०५६-५१०१११
५१०१२२

इच्छाकामना गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

कुरिनटार, चितवन
३ नं. प्रदेश, नेपाल

प.स. २०७४/०७५ मिति: २०७५/०१/१६

च.नं.

विषय: सूचना टाँस गरी प्रचार गरी दिने सम्बन्धमा ।

इच्छाकामना गाउँपालिका
४, ५, ८ नं. वडा कार्यालय ।

प्रस्तुत विषयमा यस गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानहरुमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्ने सम्बन्धि सूचना यसै साथ संलग्न गरी पठाईएको छ । उक्त सूचना तँहा कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस प्रचार गरी सोको मुचुल्का तथा उक्त सम्बन्धमा वडाको राय प्रतिक्रिया समेत यस गाउँपालिका कार्यालयमा अविलम्ब पठाईदिनुहुन अनुरोध छ ।

(नरहरि सापकोटा)
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

इच्छाकामना गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
कुरिनटार, चितवन
३ नं. प्रदेश, नेपाल

इच्छाकामना गाउँपालिका

७ नं. वडा कार्यालय

गरदास, चितवन जिल्ला

३ नं. प्रदेश, नेपाल

२०७५।१।२५

मिति ....

विषय : - सिफारिस गरिएको सम्बन्धमा ।

श्री इच्छाकामना गाउपालिका

कुरिनटार,चितवन ।

उपर्युक्त विषयमा चितवन जिल्ला इच्छाकामना गाउपालिका अन्तर्गत यस वडामा पर्ने, खगेरी खोला बगर, स्याङ्दी खोला बगर र काली खोला क्षेत्रबाट गरिने ढुङ्गा,गिटी,बालुवा लगाएतका निर्माण सामाग्रीहरुको सङ्कलन/उत्खनन् कार्यको सन्दर्भमा मिति २०७५ बैशाख १८ गते नागरिक दैनिकमा प्रकाशित प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) सम्बन्धी सूचनाअनुसार गरिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययनको सिलसिलामा तयार पारिएको अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको विषयहरु एवम् वातावरणीय प्रभाव तथा न्यूनिकरण /संरक्षणका उपायहरुको अवलम्वन गरी उक्त प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागि वाताएवरण नियमावली २०५४ को नियम १० अनुसारको सिफारिस ढाँचा अनुरुपको यो सिफारिस् गरिएको छ ।

....

२०७५/०१/२५

बम बहादुर थापामगर

वडा अध्यक्ष

वडा अध्यक्ष

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

प्र. जिल्ला समन्वय अधिकारी

मुचुल्का

लिखितम नारायणी अन्चल चितवन जिल्ला..इच्छाकामना गाउँपालिका वडा नं. ७ वस्ने हामी तपसिल बमोजिमका व्यक्तिहरुले मिति.२०७५/१/१८. गते राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा मा पन्ध्र दिने सूचना प्रकाशित भएको चितवन जिल्लाको रिग्दी खोलाको राजमार्गको पुल भन्दा माथिल्लो भाग र रिग्दी खोलाको राजमार्गको पुल भन्दा मुनीको भाग क्षेत्रबाट गरिने ढुंगा गिटी बालुवा लगायतका निर्माण सामग्रीहरुको सङ्कलन/उत्खनन् कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE)सम्बन्धी सुचना आजको मितिमा हामी देहायका व्यक्तिहरुको रहोवरमा यस गाउँपालिकाको सुचना पाटीमा टाँस भएको ठीक साँचो हो भनि सही छापगरी इच्छाकामना गा.पा.को कार्यालय मार्फत नेपाल सरकारमा चढायौं ।

साक्षीहरु

चितवन जिल्ला इच्छाकामना गा.पा. वडा नं. ७ वस्ने श्री मान बहादुर [illegible]

ऐ.ऐ. वस्ने श्री भान बहादुर गुरुङ

ऐ.ऐ. वस्ने श्री [illegible] राना मगर

ऐ.ऐ. वस्ने श्री राज कुमार राना मगर

ऐ.ऐ. वस्ने श्री देवलाल गुरुङ

ऐ.ऐ. वस्ने श्री जमान सिंह गुरुङ

इतिसम्बत २०७५ साल ०१ महिना २५ गते रोज शुभम्

२०७५/०१/२५
....
वडा अध्यक्ष

नि. जिल्ला समन्वय अधिकारी

वडा नं:-6

मिति:-२०६६-०१-२९ गतेका दिन यस चितवन जिल्ला इच्छाकामना गा.वि.स. अन्तर्गत यस वडा नं:-6 को वडा अध्यक्ष श्री ब. ब. थापा मगर को अध्यक्षतामा बैठक बसि यो गा० पा० वडा नं:-6 अन्तर्गतमा पर्ने रक्सोरी खोला, स्याङ्‌जा खोला, कार र कालीखोला, बगर, दोभान गाडिने ढुङ्गा, बालुवा लगायतका निर्माण सामग्रीहरुको सङ्कलन/उत्खनन कार्यको लागिमा मिति:-२०६८ वैशाख १८ गते नागरिक दैनिकमा प्रकाशित प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) सम्बन्धी सूचनाअनुसार को प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययनको लागी तयार पारेको अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको विषय हरु एवम् वातावरणीय प्रभाव तथा न्यूनिकरण/निराकरणका लागी उपायहरुको अवलम्बन गरी उक्त प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागी वातावरण नियमावली २०५४ को नियम १० अनुसारको सूचना अनुरूप कार्य गर्न पाउने गरि सबै सम्मिलतको उपस्थीती रहेकाले निम्न प्रस्तावहरु छलफल गरियो

प्रस्ताव नं:-१ नदिजन्य पदार्थ संकलन तथा उत्खनन् सम्बन्धमा

प्रस्ताव नं:-१ माथि छलफल गर्दा नदिजन्य पदार्थ हरु संकलन तथा उत्खनन् गर्ने सम्बन्धमा छलफल गर्दा खोलाको दुंगा बाँध किनारको तटबन्धन तथा व्यापिन स्पर लगाउने र माथि उल्लेखित कार्य गर्दा हाम्रो उजुर बाजुर गर्ने छैनौं भनि निर्णय पारित गरियो।

उपस्थिति

अध्यक्ष (वडा नं:-6)	ब. ब. थापा मगर	[signature]
वडा बासी	म. ब. मगर	[signature]
"	राज कुमार राना मगर	[signature]
"	मन बहादुर गुरुङ	[signature]
"	जमान सिं गुरुङ	[signature]
"	देव लाल गुरुङ	[signature]
"	देवी माया गुरुङ	[signature]
"	[illegible] मगर	[signature]

[stamp] [signature]

…३४४९७५
…(स.द. मिति: २०६७/५/२९)

कोड नं.: CHI/HA/04
वन का.स्वी. १/०५७/०५८

श्री चण्डिथान सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह

इच्छाकामना गाउँपालिका-७, स्याङ्दी, चितवन

…०७४/०७५
…०७५

मिति: २०७५/१/२२

…च्छाकामना गाउँपालिका
कुरिनटार, चितवन

विषय:- सिफारिस गरिएको सम्बन्धमा।

…उपर्युक्त विषयमा चितवन जिल्ला इच्छाकामना गाउँपालिका अन्तर्गत …नं:- ७मा पर्ने खगेरी खोला बगर र स्याङ्दी खोला क्षेत्रबाट … ढुङ्गा, गिटी, बालुवा लगायतका निर्माण सामग्रीहरूको संकलन …न् कार्यको सन्दर्भमा मिति २०७५ वैशाख १८ गते नागरिक दैनिकमा …सित प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययनको शिलसिलामा … पारिएको अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको विषयहरू … वातावरणीय प्रभाव तथा न्युनिकरण / संरक्षणका उपायहरूको …लम्बन गरी उक्त प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागी वातावरण …मावली २०५४ को नियम १० अनुशारको सिफारिस ढाँचा …रूपको यो सिफारिस गरिएको छ।

बोधार्थ: जिल्ला समन्वय अधिकारी

...नं. ७०/७१/०६७/०६८

CHI/HA/18/01

कालिखोला देउराली सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह

स्था. २०६७

...: ०७४/०७५

...: १११

मिति : २०७५-१-२५

श्री इच्छाकामना गाउँपालिका
कुरिनटार, चितवन

विषय : सिफारिस गरिएको सम्बन्धमा ।

उपर्युक्त विषयमा चितवन जिल्ला इच्छाकामना गाउँपालिका अन्तर्गत वडा नं.-६ मा पर्ने क्वोटी खोला वगर त्यापुन्दी खोला, कालीखोला ...र गरिने ढुङ्गा, गिटी, बालुवा लगायतका निर्माण सामाग्रीहरूको संकलन ...न् कार्यको सन्दर्भमा मिति २०७५ बैशाख १८ गते नागरिक दैनिकमा ...लित प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) सम्बन्धि सूचनाअनुसार ...को प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययनको सिलसिलामा तयार ...को अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको विषयहरू एवम् वाता-...णीय प्रभाव तथा न्यूनीकरण / संरक्षणका उपायहरूको अवलम्बन गरी ... प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागी वातावरण नियमावली २०५४ को नियम अनुसारको सिफारिस ढाँचा अनुरूपको यो सिफारिस गरिएको छ।

अध्यक्ष
देवलाल कुँवर

...च्छाकामना गाउँपालिका-७, भालुमारा, चितवन
९८४५०-०८६२०

नेपाल सरकार
राष्ट्रपति चुरे तराई मधेश संरक्षण विकास समिति
सानोठिमी, ललितपुर

प.सं. ०७५/७६
च.नं.: ९०८

मिति : २०७५।०५।०७

विषयः- IEE अध्ययन सहमति सम्बन्धमा ।

श्री ईच्छाकामना गाउँपालिका,
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, कुरिनटार, चितवन ।

प्रस्तुत विषयमा त्यस गाउँपालिकाले यस समितिको अनुसन्धान तथा कार्यक्रम सहयोग इकाई मकवानपुर हेटौंडा बाट लेखेको च.नं. १०५० मिति २०७४ ०५ १८ को पत्र साथ अनुसन्धान तथा कार्यक्रम सहयोग इकाई मकवानपुर हेटौंडाको च.नं. ७५ मिति २०७५ ०४ ३१ को पत्र बाट चितवन जिल्लाको इच्छाकामना गाउँपालिका अन्तर्गत चुरे क्षेत्रमा पर्ने खुरेरी खोलाको बगर क्षेत्र- वडा नं. ७, स्याउदी खोला, काली खोला र थाङखोलाको बगर क्षेत्र - वडा नं. ७ बाट नदीजन्य पदार्थ (ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा आदी) उत्खनन तथा संकलनको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन (IEE) अध्ययनको लागि स्वीकृत कार्यसूची (TOR) समेत संलग्न राखि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयार गर्न सहमति माग भई आएकोमा यस समितिको सचिवालयबाट विभिन्न विकल्पहरुको अध्ययन गरी न्यून वातावरणीय क्षति हुने गरी र सो का न्यूनिकरणका योजना र क्रियाकलापहरु स्पष्ट हुने गरी यस समितिबाट स्वीकृत "चुरे क्षेत्रमा नदीजन्य पदार्थ (ढुङ्गा, गिट्टी बालुवा, माटो आदी) हटाउने वा संकलन,उत्खनन् कार्यको स्वीकृती सम्बन्धी कार्यविधि, २०७१" लाई समेत ध्यानमा राखि वातावरण ऐन, २०५३ तथा नियमावली, २०५४ अनुसार प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयारीका लागि (IEE अध्ययन गर्न) सहमति दिने भन्ने निर्णय भएको हुँदा सोही व्यहोरा जानकारीको लागि निर्देशानुसार अनुरोध छ ।

०७५।५।७

टोप बहादुर थापा
उप-सचिव (प्रा.)

बोधार्थ :-
अनुसन्धान तथा कार्यक्रम सहयोग इकाई मकवानपुर, हेटौंडा:-
प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन (IEE) अध्ययनको क्रममा आवश्यक पर्ने प्राविधिक सहयोग तथा अनुगमन गर्न गराउन अनुरोध छ ।

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
मि.

कालिका पिपलटार सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह

इच्छाकामना गा.वि.स.-७, पिपलटार

चितवन

स्थापित २०५७

[illegible]/७६/०६७/६८

कोड नं.:- CHI/HA/18/05

[illegible]०६४/०६५

मिति २०६८/०२/०६

इच्छाकामना गा.वि.स. कार्यालय

[illegible], चितवन

विषय:- सिफारिस सम्बन्धमा

महोदय,

प्रस्तुत विषयमा चितवन जिल्ला इच्छाकामना गा.वि.स. अन्तर्गत यस वडामा पर्ने रमाइडी खोलाको बगर क्षेत्रबाट गरिने ढुङ्गा गिट्टी बालुवा लगायतका निर्माण सामग्रीहरुको संकलन / उत्खनन कार्यको सम्बन्धमा मिति २०६८ वैशाख १ गतेको नागरिक दैनिक मा प्रकाशित प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) सम्बन्धी सूचना अनुसार गरिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययनको सिलसिलामा तयार पारिएको अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको विषयहरु एवं वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन तथा न्यूनीकरण / संरक्षणका उपायहरुको बारेमा यस पक्ष प्रस्तावकलाई जानकारी भएकोले उक्त कार्यले वातावरणीय प्रभाव तथा न्यूनीकरण संरक्षणका उपायहरुको अवलम्बन गरी उक्त प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागि वातावरण नियमावली २०५४ को नियम १० अनुसारको सिफारिस अनुरुप यो सिफारिस गरिएको छ ।

[illegible]

अध्यक्ष

मान [illegible]

प्रमुख [illegible] अधिकृत

नि.